

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jeziorany na lata 2016-2025

Gmina Jeziorany
Plac Zamkowy 4
11-320 Jeziorany

aktualizacja wrzesień 2019

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	4
Podstawa prawna dla Programu Rewitalizacji	4
Zasady horyzontalne rewitalizacji	5
1. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	7
2. Uzasadnienie konieczności aktualizacji Programu Rewitalizacji Miasta Jeziorany na lata 2010-2015.....	10
3. Ogólna charakterystyka obszaru	11
3.1. Strefa przestrzenna	11
3.1.1. Zagospodarowanie przestrzenne	11
3.1.2. Dziedzictwo kulturowe	15
3.1.3. Uwarunkowania przyrodnicze i ochrona środowiska	17
3.1.4. Układ drogowy.....	19
3.1.5. Główne problemy strefy przestrzennej.....	19
3.2. Strefa gospodarcza.....	19
3.2.1. Struktura zatrudnienia oraz główni pracodawcy w mieście	19
3.2.2. Struktura działalności gospodarczej	20
3.2.3. Działalność turystyczna.....	21
3.2.4. Stopa bezrobocia	21
3.2.5. Główne problemy strefy gospodarczej.....	22
3.3. Strefa społeczna	23
3.3.1. Struktura demograficzna	23
3.3.2. Edukacja i wychowanie.....	25
3.3.3. Ochrona zdrowia	26
3.3.4. Pomoc społeczna	26
3.3.5. Kultura, sport i rekreacja	27
3.3.6. Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców	30
3.3.7. Określenie stanu bezpieczeństwa w mieście.....	31
3.3.8. Główne problemy strefy społecznej	32
4. Delimitacja obszaru rewitalizacji	33
4.1. Delimitacja obszarów zdegradowanych w gminie Jeziorany	33
4.2. Podział gminy Jeziorany na jednostki urbanistyczne	33
4.3. Charakterystyka wyznaczonych jednostek urbanistycznych	36
4.4. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego	41
4.5. Kryteria wyboru obszaru zdegradowanego	45

4.6.	Granice obszaru zdegradowanego.....	48
5.	Identyfikacja barier i potrzeb rewitalizacyjnych.....	54
6.	Podsumowanie diagnozy - analiza SWOT.....	55
7.	Określenie wizji Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany	57
8.	Określenie celu głównego Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany	58
9.	Określenie kierunków działań rewitalizacyjnych.....	59
10.	Określenie planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	60
11.	Opis planowanych projektów rewitalizacyjnych.....	61
11.1.	Wykaz podstawowych przedsięwzięć.....	61
12.	Plan finansowy Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany	65
12.1.	Indykatywne ramy finansowe	65
12.2.	Potencjalne źródła finansowania Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany.....	65
13.	Działania mające na celu włączenie mieszkańców i przedsiębiorców w proces rewitalizacji..	67
14.	System wdrażania Programu rewitalizacji Gminy Jeziorany	69
15.	System monitorowania Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany	70

Wprowadzenie

Ciągły proces przemian miejskich jest integralną częścią procesów rozwojowych, który łączy operacje infrastrukturalne z ograniczaniem niekorzystnych zjawisk społecznych, przestrzennych i gospodarczych.

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji *„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”*.

„Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jeziorany na lata 2016-2025” stanowi istotny instrument rozwoju społeczno-gospodarczego Jezioran, gdyż umożliwia prowadzenie działań służących poprawie bezpieczeństwa, godziwych warunków mieszkaniowych, opieki zdrowotnej, warunków kształcenia, stanu środowiska naturalnego i kulturowego, przywrócenia ładu w przestrzeni miejskiej, wzrostu aktywności gospodarczej oraz odbudowy więzi społecznych.

Program rewitalizacji posiada charakter zintegrowany, wieloaspektowy, obejmujący zidentyfikowany na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszar kryzysowy. W procesie przygotowania programu konieczne jest także opracowanie pogłębionej diagnozy społecznej dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (pobudzającym aktywność lokalną) przygotowujących w kolejnym etapie do działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu.

Podczas prac nad diagnozą oraz założeniami Programu wykorzystano metody badawcze pozwalające dotrzeć do możliwie szerokiej grupy mieszkańców, umożliwiające uzyskanie opinii i indywidualnych ocen dotyczących kondycji poszczególnych obszarów definiowanych jako problemowe. Dokonano dystrybucji ankiety rewitalizacyjnej w wersji elektronicznej oraz papierowej – uzyskując możliwość dokonania analizy jakościowej. Proces uspołecznienia przedmiotowego opracowania został opisany w przedmiotowym dokumencie.

Diagnoza przeprowadzona na potrzeby niniejszego opracowania ma charakter kompleksowy realizowany w oparciu o analizę danych ilościowych oraz jakościowych. Wyznaczenie obszarów kryzysowych zostało poparte analizą porównawczą udowadniającą konieczność podjęcia zintegrowanej interwencji na wyodrębnionym obszarze. Ze względu na konieczność przedstawienia danych, korzystano z informacji gromadzonych przez odpowiednie referaty Urzędu Miejskiego w Jezioranach oraz jednostki organizacyjne. W wymiarze jakościowym kluczowym elementem była ankietyzacja i szeroka dystrybucja kwestionariusza ankietowego.

Podstawa prawna dla Programu Rewitalizacji

Podstawą prawną do wdrażania Programów Rewitalizacji są: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2015-2020, wydane przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r. oraz Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Zgodnie z interpretacją Ministerstwa Rozwoju *„po dniu wejścia w życie ustawy możliwe jest uchwalenie programu rewitalizacji innego niż Gminny Program Rewitalizacji, w oparciu o ustawę o samorządzie gminnym. W przypadku, gdy gmina zdecyduje się w przyszłości na korzystanie z narzędzi ustawowych, będzie musiała uchwalić GPR, bez możliwości skorzystania z art. 52 ustawy. W takim przypadku jednak gmina dysponuje gotowymi materiałami analitycznymi, które powinny znacznie przyspieszyć procedurę sporządzania projektów dokumentów oraz ich uchwalania.”* W związku z powyższymi zapisami, biorąc pod uwagę specyfikę Gminy, uznaje się, iż najkorzystniejszym

rozwiązaniem jest stworzenie dokumentu w oparciu o Wytyczne oraz część przepisów Ustawowych. Takie podejście ograniczy ramy czasowe, niezbędne do skutecznego procedowania dokumentu.

Zgodnie z powyżej przytoczonymi dokumentami, rewitalizacja jest w nich traktowana jako kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na określonym obszarze proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez samorząd terytorialny (głównie lokalny) w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju. Jednocześnie działania rewitalizacyjne, w tym związane z rewitalizacją przestrzenną, będą podporządkowane celom społecznym, dotyczącym redukcji ubóstwa i wykluczenia społecznego. Działania rewitalizacyjne w Gminie będą prowadzone na podstawie Programu Rewitalizacji - przygotowywanego przez lokalny samorząd. Finansowanie działań rewitalizacyjnych będzie miało charakter wielofunduszy – w oparciu o środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (EFRROW), jak również środków własnych z budżetu gminy.

Zasady horyzontalne rewitalizacji

Partycypacja społeczna

Do prac nad Programem Rewitalizacji, Burmistrz Jezioran powołał zespół zadaniowy, w skład którego weszli przedstawiciele różnych grup interesariuszy. Podczas prac nad diagnozą oraz założeniami Programu wykorzystano metody badawcze pozwalające dotrzeć do możliwie szerokiej grupy mieszkańców, umożliwiające uzyskanie opinii i indywidualnych ocen dotyczących kondycji poszczególnych obszarów definiowanych jako problemowe. Dokonano dystrybucji ankiety rewitalizacyjnej w wersji elektronicznej oraz papierowej - uzyskując możliwość dokonania analizy jakościowej. Proces uspołecznienia przedmiotowego opracowania został szczegółowo opisano w dalszej części opracowania.

Kompleksowa diagnoza

Diagnoza przeprowadzona na potrzeby niniejszego opracowania ma charakter kompleksowy realizowany w oparciu o analizę danych ilościowych oraz jakościowych. Wyznaczenie obszarów kryzysowych zostało poparte analizą porównawczą udowadniającą konieczność podjęcia zintegrowanej interwencji na wyodrębnione obszary. Ze względu na konieczność przedstawienia danych dedykowanych obszarowi zdegradowanemu, korzystano z informacji gromadzonych przez odpowiednie wydziały i jednostki organizacyjne Urzędu.

Koncentracja interwencji

Efektom prac nad Programem Rewitalizacji jest wyznaczenie dwóch ograniczonych terytorialnie obszarów o charakterze kryzysowym - koncentracja interwencji w wymiarze terytorialnym obejmuje dwa wydzielone obszary znajdujące się w centrum miasta. Koncentracja interwencji w wymiarze tematycznym - zaplanowane działania w ramach zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych obejmują określone dziedziny przewidziane do realizacji ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (EFRROW), jak również środków własnych z budżetu gminy.

Wymiar społeczny oraz techniczny i przestrzenny został zdefiniowany w oparciu o kompleksową diagnozę sytuacji społecznej Gminy, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru kryzysowego.

Planowanie finansowe

Planowanie finansowe Programu Rewitalizacji było przeprowadzone w oparciu o możliwości rzeczywistego zbudowania montażu finansowego dla poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. Projekty gminne posiadają zabezpieczenie w postaci wkładu finansowego w Wieloletniej Prognozie Finansowej. Szczegółowe informacje na temat montażu finansowego szczegółowo opisano w dalszej części opracowania. Założenia finansowe częściowo mają charakter indykatywny wynikający z długookresowego charakteru dokumentu oraz potencjalnych zmian w zakresie wdrażania Programów Rewitalizacji.

1. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

„Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jeziorany na lata 2016-2025” charakteryzuje się zgodnością z celami innych dokumentów strategicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Założenia makro

Program Rewitalizacji jest komplementarny w odniesieniu do różnych dokumentów o charakterze programowym i strategicznym, obowiązujących (lub znajdujących się w fazie konsultacji) na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym.

1) Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie:

- a) przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 roku,
- b) określono cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju,
- c) wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni.

W Koncepcji, rozwój kraju określany jest kompleksowo, tzn. zadaniem zagospodarowania przestrzennego jest jednoczesne godzenie interesów mieszkańców, przedsiębiorców i państwa. Działania rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie są spójne i wzajemnie się uzupełniają, a to pozwoli na osiągnięcie celów Koncepcji, czyli stworzenie warunków równomiernego rozwoju poza dużymi miastami oraz poszanowanie środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych.

2) Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

Jest to podstawowy plan strategiczny wyznaczający kierunki rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego. Jego głównym celem jest spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Cele strategiczne i operacyjne określone w Strategii:

a) Cel strategiczny 1. Wzrost konkurencyjności gospodarki

- Cel operacyjny 1.1. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój inteligentnych specjalizacji,
- Cel operacyjny 1.2. Wzrost innowacyjności firm,
- Cel operacyjny 1.3. Wzrost liczby miejsc pracy,

b) Cel strategiczny 2. Wzrost aktywności społecznej

- Cel operacyjny 2.1. Rozwój kapitału społecznego,
- Cel operacyjny 2.2. Wzrost dostępności i jakości usług publicznych,

c) Cel strategiczny 3. Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych

- Cel operacyjny 3.1. Doskonalenie administracji,
- Cel operacyjny 3.2. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej,

d) Cel strategiczny 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju

- Cel operacyjny 4.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności,
- Cel operacyjny 4.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii,
- Cel operacyjny 4.3. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego.

Działania wyznaczone w procesie rewitalizacji wskazanych obszarów miasta wpisują się w cele Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025. Dzięki podjętym inicjatywom rozwiązane zostaną problemy zdiagnozowane na wskazanym obszarze rewitalizacji, w szczególności:

- a) problemy ekonomiczne, poprzez ożywienie wzrostu gospodarczego,
- b) problemy społeczne, poprzez stworzenie miejsc pracy i wzrost przedsiębiorczości oraz podniesienie standardów życia ludności i rozwój kapitału społecznego.

3) Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020 realizuje cele unijne strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającemu włączeniu społecznemu oraz osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez koncentrację tematyczną i terytorialną wsparcia na przedsięwzięciach odnoszących się do następujących osi priorytetowych:

- a) Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur,
- b) Kadry dla gospodarki,
- c) Cyfrowy region,
- d) Efektywność energetyczna,
- e) Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów,
- f) Kultura i dziedzictwo,
- g) Infrastruktura transportowa,
- h) Obszary wymagające rewitalizacji,
- i) Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych,
- j) Regionalny rynek pracy,
- k) Włączenie społeczne,
- l) Pomoc techniczna.

Proces rewitalizacji Jezioran wpisuje się w oś 8 „Obszary wymagające rewitalizacji”. Głównym celem zrealizowanych przedsięwzięć będzie niwelowanie niekorzystnych zjawisk społecznych poprzez poprawę warunków społeczno-gospodarczych, podniesienie jakości i poziomu życia. Realizacja celu nastąpi poprzez programy społeczne uzupełniane projektami inwestycyjnymi.

4) Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju. Celem głównym programu jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich.

Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014-2020, a mianowicie:

- a) Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
- b) Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych;
- c) Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie;
- d) Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa;
- e) Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym;
- f) Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

Projekty wpisane w programie rewitalizacji wpisują się w Priorytet „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” poprzez inwestycje w ochronę zabytków oraz kształtowanie przestrzeni publicznej. Dodatkowo w ramach programu istnieje możliwość wsparcia rozwoju lokalnego poprzez inicjatywę LEADER. Wdrażany za pomocą Lokalnej Strategii Rozwoju rozwój lokalny kierowany przez społeczność to oddolnie stworzony dokument strategiczny dotyczący danego obszaru, uwzględniający jego specyfikę, potrzeby i priorytety. Wspierane będą operacje mające na celu m.in. wzmacnianie kapitału społecznego, rozwój przedsiębiorczości, podnoszenie kompetencji osób z obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju, zachowanie dziedzictwa lokalnego, rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej, rozwój infrastruktury drogowej. Jego główny cel przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu będzie realizowany poprzez wskazanie w programie rewitalizacji grup defaworyzowanych oraz skierowanie działań na poprawę warunków ich życia.

Założenia mikro

1) Strategia Rozwoju Gminy Jeziorany na lata 2014-2024

Strategia rozwoju gminy jest długofalowym planem wspólnych działań władz i mieszkańców wynikających z oczekiwań społeczności, potrzeb rozwojowych gminy oraz uwarunkowań zewnętrznych. Przede wszystkim koncentrują się na zapewnieniu bezpieczeństwa i działaniach ukierunkowanych na podnoszenie jakości życia mieszkańców.

Działania przedstawione w dokumencie są tożsame i pokrywają się z głównym celem Strategii Rozwoju Gminy Jeziorany na lata 2014-2024: Jeziorany - gminą otwartą, dynamicznie rozwijającą się, kultywującą tradycje i dziedzictwo kulturowe, gminą o dobrych warunkach życia oraz z celami strategicznymi: poprawą warunków życia i rozwoju mieszkańców Gminy. Jednocześnie realizując Program Rewitalizacji będziemy dążyć do zrealizowania wizji miasta opisanej w Strategii poprzez realizację wyznaczonych celów:

a) Cel nr 1. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego mieszkańców:

- zmniejszenie poziomu bezrobocia,
- aktywizacja dzieci, młodzieży, osób dorosłych i starszych,
- poprawa opieki nad dziećmi i osobami starszymi,
- zwiększenie dostępu do kultury dla dzieci i osób starszych,
- poprawa sytuacji dotyczącej opieki zdrowotnej w gminie,
- zwiększenie bezpieczeństwa w gminie,

b) Cel nr 2. Zwiększenie stopnia atrakcyjności, funkcjonalności i zintegrowania gminy:

- poprawa estetyki wyglądu miasta i wsi oraz stanu technicznego budynków mieszkalnych,
- podniesienie atrakcyjności oferty usług transportu publicznego i stanu technicznego większości dróg,
- poprawa warunków życia mieszkańców,
- podniesienie świadomości ekologicznej,

c) Cel nr 3. Zwiększenie rozwoju gospodarczego w oparciu o potencjał lokalny:

- rozwój turystyki na terenie gminy,
- promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej.

2. Uzasadnienie konieczności aktualizacji Programu Rewitalizacji Miasta Jeziorany na lata 2010-2015

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Jeziorany na lata 2010-2015 został przyjęty Uchwałą Nr XXXIII/383/10 Rady Miejskiej w Jezioranach w dniu 25 maja 2010r. Stanowił dokument obligatoryjny przy aplikowaniu w ramach IV Osi Priorytetowej: „Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast” Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013. Stanowił podstawowy instrument wspierania działań infrastrukturalnych w regionach w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Aktualizacja Programu ma na celu zdiagnozowanie obecnej sytuacji społeczno-ekonomicznej w mieście, we współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy (społecznością obszarów rewitalizowanych, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi). Będzie to również jeden ze strategicznych dokumentów wymagany przy ubieganiu się o dofinansowanie projektów dotyczących rewitalizacji miast z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych, w tym m.in. z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 oraz innych środków publicznych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Zaktualizowany Lokalny Program Rewitalizacji doprecyzuje najważniejsze założenia Strategii Rozwoju Gminy Jeziorany w zakresie obszarów objętych stanem kryzysowym, wskaże główne problemy w poszczególnych sferach, pozwoli na wytyczenie obszaru zdegradowanego, a w dalszej kolejności obszaru podlegającego rewitalizacji.

Kompozycja i krajobraz Jezioran są zdeterminowane w dużym stopniu przez ukształtowanie terenu. Układ form ukształtowania i pokrycia terenu miał i ma nadal znaczący wpływ na rozwój przestrzenny miasta oraz na kształtowanie się jego wartości kompozycyjno-krajobrazowych.

Gotyckie założenie urbanistycznie miasta z szachownicowym układem ulic zachowało się do dziś. Ośrodkiem jest prostokątny rynek z rozchodzącymi się od niego prostopadle sześcioma ulicami. Zabudowa pozostałych jednostek powstawała natomiast w oparciu o siatkę ulic ukształtowaną zgodnie z formą terenu. Wszelkie osie kompozycyjne są stosunkowo krótkie i nie mają większego znaczenia w kompozycji miasta, wynikają raczej z jego bogatego krajobrazowego charakteru, związanego z ukształtowaniem terenu niż ze świadomego i celowego kształtowania założenia urbanistycznego.

Najważniejszym elementem w architektonicznym krajobrazie Jezioran jest zachowane w pierwotnym kształcie Stare Miasto oraz teren po byłej fosie miejskiej. W jego centralnej części znajduje się gotycki kościół z usytuowanymi dookoła rynku kamieniczkami mieszczańskimi.

Elementami charakterystycznymi dla miasta są fragmenty średniowiecznych murów obronnych z XIV w najlepiej widoczne od strony ulicy Kościuszki i ulicy Kajki oraz od strony fosy miejskiej.

Na terenie miasta w jego miejscowym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego ochroną wyróżniono tereny objęte strefą ochrony krajobrazu. Objęto nią głęboką dolinę prawego dopływu Symsarny w północnej części miasta oraz dolinę Symsarny w zachodniej części miasta. Tereny te w planie przeznaczono do spełniania funkcji terenów zieleni urządzonej. Na przeważającym terenie jest to obszar o ochronie wzmożonej, a w części południowej i północno - wschodniej miasta i okolic - obszar o ochronie umiarkowanej. Obowiązują postanowienia m.in. o zachowaniu dbałości o równowagę w środowisku przyrodniczym i estetykę krajobrazu. Nie powinno się rozwijać w przemyśle i rolnictwie form uciążliwych dla środowiska, a w szczególności zakładów wytwarzających ścieki niebezpieczne.

Na terenie gminy przylegającym do miasta w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego rejon doliny rzeki Symsarny objęto ochroną przed antropopresją. Ograniczenia dotyczą możliwości lokalizacji zabudowy. Obowiązuje zakaz lokalizacji obiektów przemysłowych i fermowych, a lokalizacje obiektów mieszkaniowych i usługowych ogranicza się tylko do miejsc wyznaczonych w planie. Zakazuje się też rolniczego wykorzystania gnojowicy.

Miasto Jeziorany posiada opracowanie „*Studium rewitalizacji śródmieścia Jezioran*”, wykonane w Pracowni Usług Architektonicznych w Olsztynie w 1985r. na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie. Opracowanie składa się ze studiów:

- 1) historyczno-urbanistycznego stanu istniejącego, w tym dokumentacji fotograficznej;
- 2) ograniczeń konserwatorskich;
- 3) programowego planu rewitalizacji;
- 4) przekształceń;
- 5) operacyjnego.

Ww., bardzo obszerny materiał został wykorzystany przy sporządzaniu obowiązującego miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego. Ustalenia tego planu wraz z rejestrem zabytków nieruchomości stanowią obowiązującą podstawę prawną działań konserwatorskich w gospodarce przestrzennej m. Jeziorany, do czasu utraty mocy prawnej ww. planu, określające w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta następujące dyspozycje dla obszarów zabudowy historycznej:

- 1) ogólna funkcja miasta – ośrodek obsługi lokalnej w otoczeniu gospodarki rolnej;
- 2) Stare Miasto z dawnym zamkiem – centrum usługowo-handlowe i administracyjne. Dominacja funkcji mieszkaniowej, z uzupełnieniem wolnych terenów o zabudowę

mieszkańczo-usługową. Główny układ przestrzenny usług ogólnomiejskich – Rynek + ciąg ul. I Maja;

- 3) Przedmieście Lidzbarskie – obejmuje układ przestrzenny „Stare Miasto – ul. Kopernika”. Podstawowe funkcje – mieszkaniowe i usługi ogólnomiejskie. W dawnej fosie wokół Starego Miasta należy ukształtować ciąg spacerowo-rekreacyjny;
- 4) Przedmieście Reszelskie – obejmuje układ przestrzenny Stare Miasto – dworzec PKP. Podstawowe funkcje – produkcyjno-usługowe i obsługa rolnictwa. W obszarze zabudowy historyczno-mieszkańczoj;
- 5) Przedmieście Olsztyńskie – obejmuje układ przestrzenny Stare Miasto – ul. Kajki. Główna funkcja – mieszkaniowo-usługowa (w tym usługi publiczne ogólnomiejskie w zakresie ochrony zdrowia, kultury i oświaty).

W strefie ochrony konserwatorskiej ustalone zostały następujące wytyczne konserwatorskie:

- 1) Zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania i zabudowy;
- 2) Zachowanie historycznych linii zabudowy oraz przekroju ulic i zadrzewienia z historycznym podziałem na działki (w uzasadnionych przypadkach zachowanie ciągłości ich historycznych podziałów);
- 3) Restauracja i modernizacja techniczna obiektów o wartościach historycznych, zmiierzająca do dostosowania współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów;
- 4) W wypadku wymiany zabudowy nie zabytkowej (zużytej technicznie) na nową, konieczne jest nawiązanie do istniejącej zabudowy historycznej lub znanej z przekazów ikonograficznych;
- 5) Każda działalność remontowa i inwestycyjna zmiierzająca do zmiany stanu istniejącego, wymagająca uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków może nakładać zobowiązanie wykonania dokumentacji konserwatorskiej oraz specjalistycznych badań i ekspertyz;
- 6) Usunięcie lub odpowiednia przebudowa obiektów dysharmonizujących zwłaszcza uniemożliwiających odpowiednią ekspozycję;

W projektach rewitalizacji i modernizacji zabudowy znajdującej się w strefie ochrony konserwatorskiej należy:

- 1) przewidzieć konserwację zachowanych elementów wystroju elewacji budynków, stolarki okiennej i drzwiowej, a w szczególnych wypadkach zachowanych elementów historycznych wewnątrz budynków;
- 2) opracować kolorystykę budynków zgodną lub zbliżoną do historycznej;
- 3) zachować historyczne nachylenia połaci dachowych i pokrycia dachów;
- 4) w budynkach, w których parametry przeznaczone są do funkcji usługowych należy opracować witryny nawiązujące do historycznych;
- 5) wymienia użyta technicznie stolarka okienna i drzwiowa musi nawiązywać do historycznej stolarki drewnianej z podziałami;
- 6) wymiana pokrycia dachów wyłącznie dachówką ceramiczną w kolorze naturalnym czerwonym (dotyczy budynków, w których tego typu pokrycie dachów występowało).

Wszelka działalność inwestycyjna w sąsiedztwie budynków objętych ochroną konserwatorską, zgodnie z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Jeziorany, winna być prowadzona na warunkach konserwatorskich.

Wykaz zabytków nieruchomych na terenie miasta Jeziorany przedstawia załącznik nr 1.

Głównym celem polityki przestrzennej w obrębie miasta Jeziorany są przekształcenia struktury zagospodarowania przestrzennego miasta, warunkujące realizację strategii rozwoju gminy samorządowej Jeziorany. Składa się ona z następujących celów odcinkowych polityki przestrzennej:

1. rozwoju funkcji miastotwórczych Jezioran jako głównego ośrodka obsługi dla obszarów wiejskich gminy;
2. kształtowania powiązań infrastrukturalnych miasta z jego bezpośrednim otoczeniem jako lokalnym obszarem węzłowym przepływu ruchu turystycznego na kierunku drogi wojewódzkiej nr 593 i powiązań z krajowym układem drogowym na kierunku drogi wojewódzkiej nr 595;
3. tworzenia możliwości lokalnych dla działalności gospodarczych, kooperujących z rynkiem Olsztyna, regionu i kraju;
4. kształtowania wizerunku urbanistyczno-architektonicznego miasta, jakościowo wyróżniającego Jeziorany w otoczeniu m. Olsztyna, w tym poprawy standardów technicznych i użytkowych w zabudowie istniejącej.

Ww. cele odcinkowe są wzajemnie komplementarne, co oznacza też ich równorzędność hierarchiczną na tle realizacji głównego celu polityki przestrzennej w obszarze miasta Jeziorany. Dlatego przyjęte w studium główne kierunki polityki przestrzennej powinny stanowić alokację przestrzenną działań koncentrujących w/w cele odcinkowe tej polityki.

Główne kierunki polityki przestrzennej w obszarze miasta Jeziorany obejmują następującą alokację przestrzenną działań realizujących cele tej polityki:

- 1) uzupełnienia zabudowy i porządkowanie zagospodarowania terenu w obszarze historycznego układu urbanistycznego i jej bezpośredniego otoczenia zgodnie z wymogami konserwatorskimi;
- 2) kształtowanie w/w układu jako głównej struktury zagospodarowania przestrzennego o funkcjach usługowych (koncentracji usług ogólnomiejskich) i mieszkalno-usługowych;
- 3) ochrona i kształtowanie przestrzeni publicznych: obszaru objętego Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Jeziorany, obszarów zieleni publicznej (zieleni urządzonej, zwartych zadrzewień i cmentarzy) oraz obszaru koncentracji usług ogólnomiejskich;
- 4) wyposażenie obszarów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę w zewnętrzne sieci technicznego uzbrojenia terenu (woda, kanalizacja sanitarna i deszczowa, elektroenergetyka);
- 5) przygotowanie terenów rozwojowych na cele zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej w obszarach przyległych od pn.-wsch. i pd.-zach. do obecnej zabudowy miasta,
- 6) przygotowanie terenów w otoczeniu ciągu drogi wojewódzkiej nr 593 na uzupełnienie zabudowy o funkcjach produkcyjnych, produkcyjno-usługowych i usługowych;
- 7) kształtowanie układu komunikacyjnego węzła dróg wojewódzkich nr 593 i 595 w kierunku przeniesienia tranzytowego ruchu ciężarowego poza obszar układu urbanistycznego miasta średniowiecznego.

3.1.2. Dziedzictwo kulturowe

Historyczna definicja słowa kultura kładzie nacisk na czynnik tradycji jako mechanizmu przekazywania dziedzictwa kulturowego.

Kultura regionalna to część składowa kultury narodowej, jest to zespół dzieł artystycznych, dóbr, wiedzy, norm i zasad, występujących w pewnym regionie zamieszkiwanym przez dany naród. Najczęściej tymi dobrami są: dobra ruchome lub nieruchome, zarówno religijne, jak i świeckie (np. zabytki historii, architektury, sztuki, rzeźby, malarstwa, muzyki, literatury), stanowiska archeologiczne, zespoły budowlane posiadające jako takie znaczenie historyczne lub artystyczne, dzieła sztuki, rękopisy, książki i inne przedmioty o znaczeniu artystycznym, historycznym lub archeologicznym, jak również zbiory naukowe i zbiory książek, archiwaliów lub reprodukcji wyżej określonych dóbr, charakterystyczne dla danego obszaru.

Jeziorany są miastem o ponad 670-letniej historii. Wartości kulturowe miasta kształtowały zarówno zmieniająca się struktura narodowościowa mieszkańców miasta jak i historyczne wydarzenia tej części regionu.

Urodził się tu Paweł Snopek, kanonik warmiński, humanista i mecenas sztuki. Utrzymywał kontakty kulturalne ze świątłymi ludźmi swoich czasów. Całą swą bogatą bibliotekę zapisał kolegiacie w Dobrym Mieście.

W wiekach XVII i XVIII szacunkiem cieszyła się tu polska rodzina Rogallów. Pochodziło z niej kilku burmistrzów oraz kanonik krakowski Józef Rogalli. Był on kustoszem malborskim, od 1719 roku sędzią gdańskim, kustoszem kolegiaty kieleckiej, proboszczem z Jłży. Zmarł w podeszłym wieku w 1765 roku. W Jezioranach urodził się w 1662 roku Wilhelm Lamkowski, który od 1690 roku był wikariuszem we Fromborku i założył katedrę filozofii w tamtejszym kolegium. Posiadał dużą bibliotekę naukową, którą testamentem przekazał kolegium w Reszlu.

Synem szewca w Jezioranach był Jan Leo (1562-1632), kanonik dobromiejski. Kształcił się w Braniewie i został kapelanem kardynała Andrzeja Batorego. W latach 1626-1629 przebywał u cystersów w Wągrowcu. W 1629 roku powrócił na Warmię i osiadł w Dobrym Mieście, gdzie dokończył pracę rozpoczętą w Wągrowcu, pt. *Historia Prussiae*", wydaną drukiem w Braniewie w następnym latach.

W latach 1747-1772 mieszkał i tworzył w Jezioranach pisarz Giuseppe Carnevalli, starosta jeziorański, prawdziwy mecenas sztuki na swoim terenie. Kierował on budową kościoła parafialnego we Franknowie. W Jezioranach urodził się biskup warmiński Józef Ambroży Geritz (1783-1867) Kształcił się w Reszlu, Braniewie i u pijarów w Warszawie. Położył duże zasługi dla ludności polskiej na Warmii. Ofiarował pokaźną sumę na budowę szkoły dla dziewcząt i domu dla biednych w Jezioranach. Był fundatorem szpitali w Braniewie, Fromborku i Lidzbarku. Szczególną troską otaczał wydawanie książek w języku polskim.

Wśród patrycjatu Jezioran spotyka się polskie nazwiska, jak na przykład Ludwika Stanisławskiego, burmistrza po „Potopie” szwedzkim, Michała Henryka Sowickiego, który był burmistrzem w 1780 roku, nieznanego z imienia sekretarza miejskiego Nikołwowskiego, czy jeziorańskiego starosty z tego samego okresu Stanisława Sierczyńskiego.¹

Miasto Jeziorany to również wiele zabytkowych budowli, m.in:

- 1) królujący nad miastem potężny gotycki kościół, wybudowany w drugiej połowie XIV wieku, w którym rozbrzmiewają odrestaurowane, największe z zachowanych instrumentów, zbudowane w 1874 roku organy;
- 2) kapliczki warmińskie, murowane z cegły, otynkowane, posadowione na podmurówce z kamienia z dwuspadowym daszkiem;
- 3) kaplica św. Krzyża, barokowy kościółek, orientowany, murowany, salowy, prostokątny kwadratowym stropie, pochodzący z XVII wieku;
- 4) zamek biskupi – zbudowany przed rokiem 1373, był siedzibą biskupiego komornictwa jeziorańskiego. Pierwotnie miał cztery skrzydła, które otaczały kwadratowy dziedziniec. Po pożarach został odbudowany, jednakże z dawnego zamku przetrwały tylko sklepione piwnice i grube, trzymetrowe mury obwodowe przyziemia skrzydła zachodniego oraz fragmenty baszty narożnej;
- 5) fosa miejska – gruntownie odnowiony w 2014 teren parkowo-rekreacyjny otaczający zespół staromiejski. Podzielony na dwie strefy: sacrum (w której znajdują się stacje drogi krzyżowej) oraz profanum (w której znajdują się fontanny, ogród sensoryczny, ścieżki do jazy na rolkach i amfiteatr);
- 6) fortyfikacje miejskie – gotyckie z XIV wieku, zrekonstruowane w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku, zachowały się we fragmentach.

¹ Biskupiec: z dziejów miasta i powiatu, praca zbiorowa por red. Wandy Korynckiej, Olsztyn 1969.

3.1.3. Uwarunkowania przyrodnicze i ochrona środowiska

Jednym z kluczowych zasobów, które determinują atrakcyjność Jezioran jest środowisko naturalne. Dzięki niemu miasto jest interesujące dla turystów oraz wpływa pozytywnie na jakość życia mieszkańców. Bardzo ważne jest podejmowanie działań zmierzających do umiejętnego gospodarowania zasobami naturalnymi, przy jednoczesnej ochronie potencjału środowiska.

Miasto Jeziorany położone jest w obrębie jednostki fizjograficznej zwanej Pojezierzem Olsztyńskim, które jest częścią Pojezierza Mazurskiego. Obszar miasta leży w strefie zasięgu lądolodu zlodowacenia północnopolskiego. Charakteryzuje się krajobrazem młodoglacjalnym, pojeziernym. Przestrzennie dominuje wysoczyzna morenowa falista i pagórkowata.

Na południowy-wschód i północny-zachód od miasta znajdują się jeziora hydrologicznie związane z Symsarną – rzeką przepływającą przez miasto. Dolina Symsarny jest dość słabo wykształcona i o zróżnicowanym charakterze. Ma swoje odcinki przełomowe, w obrębie których płynie dolinami wcisowymi, a na wielu odcinkach przepływa przez obniżenia wytopiskowe i pojeziorne.

Formy geomorfologiczne zasadniczo zostały ukształtowane w fazie pomorskiej zlodowacenia północnopolskiego, a zmodyfikowane w holocenie. Oprócz form naturalnych na terenie opracowania występują także formy powstałe w wyniku działalności człowieka. Są to nasypy budowlane, drogowe i kolejowe oraz wyrobiska poeksploatacyjne.

1) gleby i szata roślinna

Obszar opracowania charakteryzuje się dominacją gleb kompleksu pszennego dobrego, wytworzone z glin lekkich lub średnich miejscami z domieszką pyłów, względnie z iłów pylastych. Są to gleby o bardzo korzystnych warunkach do produkcji rolnej, na ogół III klasy bonitacyjnej, przydatne bez ograniczeń do większości upraw.

Na południowy – zachód od miasta – w strefie krawędziowej wysoczyzny do obniżen pojeziornych występują gleby kompleksu pszennego wadliwego, wytworzone z glin lekkich lub średnich miejscami z domieszką pyłów, względnie z iłów pylastych. Ze względu na położenie na terenie silnie skonfigurowanym są trudniejsze do uprawy, zagrożone erozją i okresowo mogą być zbyt suche. Są one przeważnie IVa klasy bonitacyjnej, lokalnie klasy III. Dobór roślin jest ograniczony, plony stosunkowo silnie uzależnione od rozkładu i ilości opadów w sezonie wegetacyjnym.

Obniżenia terenu przeważnie wypełniają użytki zielone średnie (III i IV klasy bonitacyjnej) oraz lokalnie słabe (V i VI klasy bonitacyjnej). Są one przeważnie wykształcone na glebach pochodzenia organicznego: torfowych i mułowo – torfowych, a także lokalnie na czarnych ziemiach.

Zmiany w środowisku glebowym związane z działalnością człowieka powodujące degradację gleb są związane najczęściej z procesami erozji, nadmiernym używaniem środków chemicznych do ochrony roślin, nieracjonalne stosowanie nawozów sztucznych, transport.

W obrębie zabudowy miejskiej znajdują się tereny zieleni urządzonej w postaci parków, skwerów, drzew przydrożnych, sadów itp. Łączna powierzchnia terenów zielonych w mieście wynosi 81599 m².

2) wody powierzchniowe

Teren miasta i okolic leży w zlewisku rzeki Symsarny, która jest elementem sieci hydrograficznej. Średni przepływ rzeki poniżej Jezioran wynosi 53,7 m³/dobę. Jej średni przepływ niski na tym odcinku wynosi 16,4 tys. m³/dobę.

Rzeka w rejonie miasta przepływa przez liczne jeziora. Jest to jej odcinek pojeziorny, położony w zlewni całkowitej jezior. Na wschód od miasta Symsarna wypływa z jeziora Ławki, na północny-zachód przepływa przez jezioro Wójtoweckie.

Tabela 1 Jeziora leżące w pobliżu miasta

Nazwa jeziora	Powierzchnia [ha]	Głębokość max [m]	Średnia głębokość [m]
Ławki	100,8	8,6	4,1
Kokowo (Kok)	37,2	11,8	3,3
Pierścień (Rink, Tłokowskie)	30,3	19,0	5,2
Wójtoweckie	12,0	7,0	3,0
Prab	4,0	7,5	1,7
Spągi	17,6	1,9	0,9
Dost	10,6	3,7	1,8

Źródło: www.naszawarmia.pl

3) wody podziemne

Rejon Jezioran charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami hydrogeologicznymi. Woda ujmowana jest z różnych poziomów wodonośnych położonych na głębokościach od 30 do 122 m w czwartorzędzie oraz z poziomu oligoceoskiego (z głębokości poniżej 183 m – studnia w byłej mleczarni w Jezioranach). Wydajności poszczególnych studni są bardzo różne – w granicach od ok. 10 m³/h do ok. 60 m³/h i więcej – na ujęciu miejskim. Użytkowe warstwy wodonośne są generalnie chronione w sposób naturalny przed zanieczyszczeniami z powierzchni terenu. Ochronę tą stanowią osady słabo przepuszczalne, głównie gliny zwałowe, oddzielające warstwy wodonośne od powierzchni terenu. Prawdopodobnym obszarem zasilania warstw jest południowa część gminy. Ujmowane wody podziemne są generalnie średniej jakości. Wymagają na ogół nieskomplikowanego uzdatnienia, polegającego głównie na usunięciu nadmiaru żelaza i manganu.

4) ochrona środowiska

Na terenie miasta Jeziorany znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Symsarny. Został wyznaczony uchwałą Nr VIII/204/15 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 24 czerwca 2015 roku. W granicach administracyjnych miasta przebiega prawą stroną rzeki.

Zgodnie z Uchwałą na Obszarze wprowadza się następujące zakazy:

- a) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- b) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- c) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- d) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- e) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
- f) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;

- g) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
- h) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

3.1.4. Układ drogowy

Układ Komunikacyjny Miasta pełni funkcję o charakterze wewnątrz regionalnych i lokalnych powiązań komunikacyjnych.

Układ regionalny tworzą wszystkie drogi wojewódzkie: 595 Jeziorany - Barczewo, 593 Dobre Miasto - Jeziorany - Lutry oraz drogi powiatowe nr: 1422N Jeziorany - Bisztynek, 535N Lidzbark Warmiński - Jeziorany, 1434N Jeziorany - Biesowo, 483N Ramsowo - Jeziorany, 1475N Kronowo - Derc, 1432N Jeziorany - Gradki.

Obsługę komunikacji międzymiastowej zapewniają regionalni przewoźnicy. Dobrze funkcjonuje komunikacja na trasie Jeziorany - Olsztyn. Zdecydowanie gorzej to wygląda na trasie Jeziorany - Biskupiec, Jeziorany - Dobre Miasto czy Jeziorany - Lidzbark Warmiński.

Zły stan nawierzchni dróg w mieście (zwłaszcza w centrum miasta) i niewystarczające oświetlenie jest czynnikiem determinującym złą sytuację komunikacyjną. Poprawienie stanu technicznego dróg spowoduje zdecydowany wzrost bezpieczeństwa oraz będzie stanowić dodatkową możliwość rozwoju gospodarczego miasta.

3.1.5. Główne problemy strefy przestrzennej

W wyniku przeprowadzonej diagnozy obszaru, jak również w oparciu o konsultacje społeczne zidentyfikowane zostały następujące problemy w strefie przestrzennej miasta:

- 1) wysoki stopień dewastacji zabytkowych budynków;
- 2) duży teren objęty ochroną konserwatorską, co powoduje wzrost kosztów i opóźnienia w realizacji inwestycji;
- 3) zły stan nawierzchni dróg wymagający modernizacji;
- 4) występujące bariery architektoniczne dla osób z niepełnosprawnością ruchową;
- 5) natężony ruch w centrum miasta;
- 6) brak rewitalizacji centralnej części miasta i stworzenia bazy turystycznej atrakcyjnej dla mieszkańców i turystów.

3.2. Strefa gospodarcza

3.2.1. Struktura zatrudnienia oraz główni pracodawcy w mieście

Na terenie miasta na koniec 2018 roku zarejestrowanych było 229 przedsiębiorstw. Zdecydowana większość to mikroprzedsiębiorstwa. Stanowią one ponad 90% ogółu wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Najwięcej firm zarejestrowanych jest w sektorze prywatnym.

Tabela 2 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2018 roku (stan na dzień 31.12.2018r.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor publiczny	Sektor prywatny	W tym
				osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
Miasto Jeziorany	229	20	209	152
Gmina Jeziorany	195	4	191	152

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 3 Podmioty gospodarki narodowej w Jezioranach - wskaźniki

Nazwa	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności				jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności				jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności				osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
miasto	679	692	688	710	72	67	61	99	45	55	68	62	42	44	44	47
obszar wiejski	413	416	417	427	41	39	53	53	30	39	37	55	32	32	33	33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3.2.2. Struktura działalności gospodarczej

W poszczególnych sektorach gospodarki ilość podmiotów wpisanych do ewidencji przedstawia się następująco.

Tabela 4 Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w Jezioranach w latach 2015-2018

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
ogółem	225	226	224	229
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	2	2	1
przemysł i budownictwo	40	42	43	53
pozostała działalność	184	182	179	175

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Większość firm zarejestrowanych na terenie miasta to niewielkie przedsiębiorstwa rodzinne. W roku 2018 aż 93,01% firm (213 podmiotów) stanowiły mikroprzedsiębiorstwa, 5,68% małe (13 podmiotów) a 1,31% to podmioty średnie (3 podmioty).

Poniżej zaprezentowano liczbę przedsiębiorców rozpoczynających działalność i firm wyrejestrowanych na terenie Jezioran w latach 2015-2018.

Tabela 5 Liczba zarejestrowanych (rozpoczynających działalność) i wyrejestrowanych podmiotów gospodarki na terenie Jezioran

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Liczba podmiotów zarejestrowanych (ogółem) – miasto Jeziorany	24	22	20	32
Liczba podmiotów wyrejestrowanych (ogółem) – miasto Jeziorany	15	18	22	20
Liczba podmiotów zarejestrowanych (ogółem) – gmina Jeziorany	19	18	24	24
Liczba podmiotów wyrejestrowanych (ogółem) – gmina Jeziorany	14	18	17	25

Źródło: Opracowanie własne

Niekorzystnie prezentują się statystyki dotyczące przedsiębiorczości mieszkańców. Osoby chcące założyć własną działalność gospodarczą lub stawiające pierwsze kroki w biznesie, mają ograniczone możliwości uzyskania wsparcia doradczego i eksperckiego. Widoczne są również potrzeby podnoszenia kwalifikacji pracowników. Dlatego działania związane ze wspieraniem przedsiębiorczości, zwłaszcza w kontekście trudnej sytuacji na rynku pracy, wymagają kontynuacji i zaangażowania podmiotów z różnych sektorów.

3.2.3. Działalność turystyczna

Na terenie Miasta Jeziorany nie funkcjonują turystyczne obiekty noclegowe, jednakże siedem takich obiektów według danych Urzędu Statystycznego znajduje się na terenie Gminy Jeziorany. Na tle powiatu Gmina Jeziorany zajmuje w tym zakresie siódme miejsce.

Na terenie miasta swoją działalność prowadzi Galeria Revita Warmia, w której znajduje się Informacja Turystyczna, całoroczny punkt, który udziela turystom i gościom podstawowych informacji dotyczących zabytków, atrakcji rekreacyjnych, punktów noclegowych i gastronomicznych, znajdujących się na terenie naszej Gminy.

3.2.4. Stopa bezrobocia

Bezrobocie to jeden z najpoważniejszych problemów, który dotyczy zarówno sytuacji gospodarczej, jak i społecznej i ma ogromny wpływ na codzienne życie wielu osób. Niestety nie da się ukryć, że wysoka stopa bezrobocia stanowi jedno z największych wyzwań w naszym kraju. Ponieważ bezrobocie jest spowodowane przez bardzo wiele czynników, bardzo trudno z nim walczyć w skuteczny sposób, który przynosi odczuwalne efekty. Szczególnie dużym problemem jest długotrwałe bezrobocie. Istnieje bardzo długa lista czynników, które wpływają na utrzymywanie się dużego poziomu bezrobocia. Należą do nich np. wysokie koszty pracy, niejasne i niekorzystne przepisy prawa pracy, stosunkowo niski stopień wykształcenia części społeczeństwa, zbyt wolne tempo wzrostu gospodarczego, słaby rozwój gospodarczy niektórych regionów czy zmiany w stosowanej technologii. Zjawisko bezrobocia związane jest także z postawą osób poszukujących pracy, która niestety jest bardzo często bierna. Osoby długotrwałe bezrobotne stanowią istotny czynnik ryzyka wykluczenia społecznego.

Według danych GUS, na koniec czerwca 2019r. w Jezioranach było 353 osób bezrobotnych, z tego 208 kobiet.

Bezrobocie rejestrowane bywa definiowane w różny sposób. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia rejestrowanego jako stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji). Tak zdefiniowaną stopę bezrobocia rejestrowanego prezentujemy poniżej. Dane o bezrobociu na poziomie miast są szacowane w oparciu o stopę bezrobocia rejestrowanego dla powiatu oraz porównanie stosunku liczby bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w powiecie i mieście.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Olsztynie na koniec 2018 r. w gminie Jeziorany zarejestrowanych było 439 bezrobotnych, w tym 248 kobiet. W porównaniu do ogółu bezrobotnych w powiecie olsztyńskim liczba bezrobotnych w Jezioranach stanowi 10,38%.

Tabela 6 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na terenie gminy Jeziorany w poszczególnych latach

Wyszczególnienie	Zarejestrowani		Z prawem do zasiłku	
	Ogółem	W tym kobiet	Ogółem	W tym kobiet
31.12.2016	550	275	80	31
31.12.2017	516	266	86	44
31.12.2018	439	248	76	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Olsztynie

Osoby bezrobotne z terenu miasta Jeziorany stanowią 10,38% wszystkich osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy.

Tabela 7 Sytuacja na rynku pracy w Jezioranach

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Liczba osób pracujących	424	464	435	442
Liczba ofert pracy	145	110	104	69
Liczba bezrobotnych ogółem	225	190	181	145
▪ Liczba bezrobotnych – kobiety	106	91	92	83
▪ Liczba bezrobotnych – mężczyźni	119	99	89	62
Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku ogółem	95	92	87	68
▪ Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku – kobiety	51	50	47	39
▪ Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku – mężczyźni	44	42	40	29
○ Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku – w wieku do 29 roku życia	14	13	11	10
○ Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku – w wieku od 30 do 44 roku życia	40	40	40	29
○ Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku – w wieku powyżej 45 roku życia	41	39	36	29
▪ Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku – z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym oraz niepełnym podstawowym	28	30	20	13
▪ Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku – z wykształceniem zasadniczym zawodowym	31	30	32	26
▪ Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku – z wykształceniem średnim	30	25	23	8
▪ Liczba bezrobotnych powyżej 1 roku – z wykształceniem wyższym	2	3	7	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM w Jezioranach

3.2.5. Główne problemy strefy gospodarczej

W strefie gospodarczej miasta zdiagnozowano następujące problemy:

- 1) zbyt mała ilość średnich i dużych przedsiębiorstw;
- 2) słaba kondycja mikroprzedsiębiorstw, brak odporności na załamania rynku;
- 3) słabe tempo rozwoju istniejących przedsiębiorstw, niski poziom innowacyjności;
- 4) konkurencja marketów dla małych sklepów;
- 5) brak wykwalifikowanej kadry;
- 6) niskie dochody mieszkańców.

3.3. Strefa społeczna

3.3.1. Struktura demograficzna

Miasto Jeziorany na koniec 2018 roku zamieszkiwało 7789 osób, w tym kobiety stanowiły 50,87%. Z roku na rok liczba mieszkańców systematycznie maleje.

Tabela 8 Liczba ludności miasta Jeziorany

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Ogółem - obszar miejski	3 312	3 264	3 258	3 225
Kobiety	1 806	1 783	1 789	1 758
Ogółem – obszar wiejski	4 627	4 588	4 581	4 564
Kobiety	2 245	2 216	2 210	2 204

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Gęstość zaludnienia w mieście wynosiła w 2018 roku 946 os/km², na obszarach wiejskich 22 os/km². Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym, które wpływają na zmiany liczebności oraz struktury ludności według wieku, związane są z przemianami, jakie zachodzą w sferze społeczno-ekonomicznej.

Zmiany zachodzące w strukturze ludności wieku spowodowane są zmianami w strukturze urodzeń oraz długości życia. Coraz węższa staje się podstawa piramidy, przypominająca raczej pień drzewa, co wydatnie pokazuje radykalne obniżanie się udziału w zbiorowości miejskiej dzieci i młodzieży.

Tabela 9 Ludność według ekonomicznych grup wieku w mieście Jeziorany

Nazwa	w wieku przedprodukcyjnym				w wieku produkcyjnym				w wieku poprodukcyjnym			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Jeziorany - miasto	17,5	16,9	16,8	16,3	64,5	64,1	63,2	63,3	18,0	18,9	20,0	20,4
Jeziorany - obszar wiejski	18,9	18,4	18,7	18,6	65,9	65,7	64,6	64,0	15,2	15,9	16,7	17,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela 10 Wskaźniki obciążenia demograficznego w Jezioranach

Nazwa	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym				ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym				ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Jeziorany - miasto	55,1	55,9	58,2	58,1	102,8	111,8	119,2	124,9	27,9	29,5	31,7	32,3
Jeziorany - obszar wiejski	51,7	52,2	54,8	56,2	80,2	86,3	89,6	93,5	23,0	24,2	25,9	27,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Coraz bardziej istotne stają się relacje między poszczególnymi grupami wieku ekonomicznego ludności, co obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego. W 2018 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 32,3 (miasto), 27,2 (obszar wiejski) osoby w wieku produkcyjnym, 55 osób w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy w 2015 r. było to odpowiednio: 27,9 i 23,0.

Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców to ważny wskaźnik określający Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Jeziorany na lata 2016-2025 i kondycję demograficzną lokalnej społeczności. W Jezioranach wskaźnik ten osiąga coraz niższe wartości, co pociąga za sobą coraz gorsze prognozy w kwestii możliwości zachowania równowagi na rynku pracy. Coraz trudniej będzie zaspokajany popyt na pracę ze strony przedsiębiorstw. Jeszcze bardziej dynamiczne zmiany nastąpiły w przypadku odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Taka niekorzystna struktura demograficzna będzie wiązała się w przyszłości z rosnącymi obciążeniami finansowymi systemu emerytalnego oraz opieki zdrowotnej, co w konsekwencji będzie oznaczało znaczny wzrost wydatków.

Tabela 11 Ruch naturalny ludności według płci na terenie miasta Jeziorany

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
<i>Obszar miejski</i>				
Urodzenia żywe				
Kobiety	12	10	15	8
Mężczyźni	12	9	15	12
Zgony				
Kobiety	8	20	15	24
Mężczyźni	21	14	22	14
<i>Obszar wiejski</i>				
Urodzenia żywe				
Kobiety	25	21	17	18
Mężczyźni	12	10	15	8
Zgony				
Kobiety	9	20	16	19
Mężczyźni	32	25	26	27

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

W porównywanych latach wyraźnie widać, że zgony w mieście Jeziorany są wyższe od urodzeń, co wpływa na ujemny ruch naturalny.

Wymienione powyżej dane świadczą o starzejącym się społeczeństwie na terenie miasta, co wpisuje się w ogólnokrajowe, jak i ogólnoeuropejskie tendencje niskiego przyrostu naturalnego. Konsekwencje tego procesu występują w obszarze polityki społecznej i edukacji. Jednocześnie, powoduje to wzrost świadczeń zdrowotnych oraz pomocy społecznej.

Tabela 12 Migracje ludności na terenie Gminy Jeziorany

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
<i>Obszar miejski</i>			
Zameldowania ogółem	33	29	48
Wymeldowania ogółem	61	28	55
Saldo migracji	-28	1	-7
<i>Obszar wiejski</i>			
Zameldowania ogółem	43	43	54

Wymeldowania ogółem	95	71	100
Saldo migracji	-52	-28	-46

Źródło: Dane z Głównego Urzędu Statystycznego

Migracje ludności to główny czynnik wpływający na liczbę ludności miasta Jeziorany. Przemieszczanie się ludności to naturalne zjawisko. Najczęściej jest ono związane z powodami ekonomicznymi, sytuacją rodzinną czy podejmowaniem kolejnych szczebli edukacji. Saldo migracji to jeden ze wskaźników mogących służyć za wyznacznik jakości życia na danym terenie. Im wartość tego wskaźnika jest wyższa, tym dany teren jest postrzegany jako bardziej atrakcyjny do zamieszkania i osiedlenia się tu na stałe. W analizowanych latach saldo migracji w Jezioranach przyjmowało wartości ujemne. Oznacza to, że liczba dotychczasowych mieszkańców Jezioran decydujących się na zmianę miejsca zamieszkania była wyższa niż liczba ludności decydującej się na osiedlenie w mieście.

3.3.2. Edukacja i wychowanie

Na terenie miasta działalność oświatową prowadzą następujące jednostki:

- 1) Przedszkole Niepubliczne "Klub Maluszka";
- 2) Przedszkole Niepubliczne "Tęczowy Zakątek";
- 3) Punkt Przedszkolny "Radosna Kraina Dziecka";
- 4) Przedszkole Publiczne w Jezioranach;
- 5) Zespół Szkół, w tym Szkoła Podstawowa im. Michała Lengowskiego, Gimnazjum im. Seweryna Pieniężnego;
- 6) Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych.

Analizując dane dotyczące opieki przedszkolnej nad dziećmi, zauważalny jest wzrost ilości dzieci uczęszczających do przedszkola, a co za tym idzie, wzrost liczby miejsc w przedszkolach.

Tabela 13 Liczba miejsc i dzieci w przedszkolach w mieście Jeziorany w latach 2015-2018

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
<i>Obszar miejski</i>				
Oddziały	7	7	7	7
Liczba miejsc	139	152	152	152
Liczba dzieci	139	141	144	127
<i>Obszar wiejski</i>				
Oddziały	3	3	4	4
Liczba miejsc	0	0	8	4
Liczba dzieci	35	43	47	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Współczynnik skolaryzacji szkoły podstawowej w mieście wyniósł w 2015 roku 0,65 (stan na 31.12).

Tabela 14 Współczynnik skolaryzacji netto w Jezioranach

	szkoły podstawowe				gimnazja			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
Jeziorany - miasto	135,32	141,70	144,40	139,93	189,81	182,35	172,46	175,00
Jeziorany - obszar wiejski	28,21	31,25	32,07	34,27	0,68	0,70	1,01	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3.3.3. Ochrona zdrowia

Na terenie miasta podstawowe świadczenia z zakresu opieki zdrowotnej świadczy Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej "Medyceusz".

3.3.4. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją, która ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia i możliwości. Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Jeziorany realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną Gminy.

Do zadań Ośrodka w zakresie pomocy społecznej w szczególności należy:

- 1) praca socjalna rozumiana jako działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi;
- 2) przyznawanie i wypłacanie przewidzianych prawem świadczeń;
- 3) tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w gminie;
- 4) pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań pomocowych służących zaspokajaniu potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych;
- 5) współpraca i współdziałanie z organizacjami pozarządowymi.

W strukturach MOPS w Jezioranach działa Dom Dziennego Pobytu dla emerytów i rencistów, z działalności którego korzysta dziennie 10-20 osób.

Pensjonariuszami Domu są:

- 1) osoby starsze (w wieku poprodukcyjnym);
- 2) niepracujący inwalidzi;
- 3) osoby samotne;
- 4) osoby o zmniejszonej sprawności psychofizycznej;
- 5) osoby posiadające złe warunki mieszkaniowe oraz złe stosunki rodzinne.

Dom jest placówką półstacjonarną, zapewniającą dzienny pobyt, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno-kulturalne oraz zajęcia terapeutyczne.

Poniżej zaprezentowane dane dotyczące pomocy społecznej w Jezioranach.

Tabela 15 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2015-2018 w mieście Jeziorany

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Liczba osób z uprawnieniem do pobierania zasiłku	82	80	86	76
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ogółem (na podstawie wydanych decyzji)	182	389	310	282
▪ Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych (na podstawie wydanych decyzji)	109	111	84	73
▪ Liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych (na podstawie wydanych decyzji)	98	85	75	78
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej przyznanej z powodu problemów z utrzymaniem rodziny (wielodzietność lub samotne rodzicielstwo)	54	37	32	27
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej przyznanej z powodu alkoholizmu, przemocy w rodzinie i innych patologii społecznych	3	2	2	0
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej przyznanej z powodu	119	121	101	87

ubóstwa				
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej przyznanej z powodu niepełnosprawności	70	60	59	54
Liczba osób żyjących w ubóstwie	361	363	300	356
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ogółem	169	166	138	128
Liczba osób w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ogółem	498	480	404	381

Źródło: Baza danych Ośrodka Pomocy Społecznej

Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób korzystających z pomocy społecznej jest bardzo wysoka. W powyższej tabeli podano przyczyny powstania trudnych sytuacji z powodu których udzielano pomocy. Ponieważ u danej osoby bądź rodziny na ogół występuje kilka przesłanek, wskazanie jednej uniemożliwiłoby przedstawienie rzeczywistego obrazu grupy osób korzystających z pomocy społecznej a zarazem problemów występujących na danym obszarze. Dlatego też, dana rodzina występuje kilkakrotnie w zależności jakie występują przesłanki. Warunkiem udzielenia pomocy jest spełnienie kryterium dochodowego przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w przyczynach powstania trudnej sytuacji, uzasadniających udzielenie pomocy społecznej. Ponadto świadczenia takie jak: usługi opiekuńcze, umieszczanie w domach pomocy społecznej, zasiłki celowe specjalne przyznawane są bez względu na obowiązujące kryterium dochodowe, wobec czego ubóstwo nie jest warunkiem udzielenia pomocy. Natomiast przy przyznawaniu świadczeń takich jak: zasiłki na zakup żywności, posiłki w placówkach edukacyjnych w ramach wieloletniego programu osłonowego gminy, obowiązuje podwyższone kryterium dochodowe, gdzie ubóstwo również nie jest główną przesłanką do przyznania pomocy.

Z danych wynika, że najczęstszymi przyczynami udzielania pomocy na terenie miasta są: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych dotyczących również rodzin niepełnych i wielodzietnych.

Jak wskazują dane liczba osób nie posiadających żadnego dochodu, a więc żyjących w skrajnym ubóstwie utrzymuje się na dość wysokim poziomie. Zostały one objęte pomocą w formie:

- 1) zasiłków okresowych na zabezpieczenie potrzeb bytowych;
- 2) zasiłków stałych wraz ze składką zdrowotną;
- 3) zasiłków celowych na zakup żywności, leków, środków czystości i higieny osobistej, odzieży, obuwia, opału;
- 4) potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na okres 90 dni;

Ponadto obejmowano ww. osoby pomocą rzeczową w formie żywności pozyskiwanej z Banku Żywności w Olsztynie. Osoby bezdomne na okres zimy były kierowane do Domów dla Bezdomnych w Marwałdzie oraz Rucewie.

3.3.5. Kultura, sport i rekreacja

Działalność w zakresie kultury prowadzi głównie **Miejski Ośrodek Kultury**, dla którego najważniejszą formą bezpośredniej działalności jest organizowanie i współorganizowanie imprez oraz inicjowanie amatorskiego ruchu artystycznego w postaci stałych form zajęciowych. Ponadto działania ośrodka obejmują:

- 1) działalność związaną z administrowaniem obiektu MOK oraz z prowadzeniem przez placówkę działalności gospodarczej;
- 2) działania podejmowane w ramach administrowania obiektami świetlic wiejskich;
- 3) działania inwestycyjne.

Praca instruktorów kultury, oprócz codziennej pracy w ramach stałych form zajęciowych, polega na:

- 1) bezpośrednim udziale w organizacji imprez kulturalnych oraz współpracy w dziedzinie upowszechniania kultury z placówkami oświatowymi z terenu miasta oraz gminy, sekcjami, klubami sportowymi, organizacjami pozarządowymi, zrzeszeniami, a także twórcami i placówkami kulturalnymi;
- 2) organizowaniu wernisaży i konkursów plastycznych wraz z wystawami pokonkursowymi;
- 3) inicjowaniu wystaw prac plastycznych, malarstwa, rzeźby, rękodzieła oraz ceramiki;
- 4) patronacie nad działalnością rękodzielniczą poprzez wystawianie prac twórców na wystawach oraz imprezach rękodzielniczych organizowanych na zewnątrz;
- 5) przygotowywaniu dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach do udziału w przeglądach, pokazach, konkursach i turniejach;
- 6) braniu udziału w przeglądach oraz spotkaniach członków zespołu folklorystycznego "Jezioranie";
- 7) realizacji programów współpracy z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi, których głównym założeniem programowym jest pomoc organizacyjna w trakcie realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć;
- 8) pozyskiwaniu środków pozabudżetowych na organizację imprez oraz przedsięwzięć edukacyjnych i kulturalnych.

Tabela 16 Rodzaje zajęć prowadzonych w Miejskim Ośrodku Kultury i liczba osób z nich korzystających w roku 2017/2018 w mieście Jeziorany

Lp.	Rodzaj zajęć	Liczba osób uczestniczących
1.	Wokalne (dzieci i młodzież)	16
2.	Gitara akustyczna (I, II i III st.)	9
3.	Plastyczne (7-9 lat i 10-15 lat)	28
4.	Malarskie (7-15 lat)	12
5.	Keyboard (I i II st.)	6
6.	Majsterkowanie (dzieci i młodzież)	4
7.	Pierwsza pomoc (dzieci i młodzież)	5
8.	Gitara elektryczna (młodzież)	3
9.	Akademia dorosłych: Malarstwo	7
10.	Akademia dorosłych: Rękodzieło	12
11.	Akademia dorosłych: Zespół Jezioranie	8
12.	Akademia dorosłych: Senior Latino	8
13.	Dancehall (powyżej 11 lat)	13
14.	Fotograficzne (10-16 lat)	3
15.	Klub wolontariusza (dzieci i młodzież)	5
16.	Akademia dorosłych: Latino Solo	21
17.	Hip-hop (7-10 lat)	18
18.	Klub małego artysty (5-6 lat)	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Kultury

Miejski Ośrodek Kultury prowadzi również działalność gospodarczą. Świadczy usługi polegające na wynajmie sal i pomieszczeń. Odpłatnie wynajmuje salę wraz z zapleczem kuchennym na organizację imprez okolicznościowych. Ponadto, wynajmuje pomieszczenia w celu organizacji narad, szkoleń, sesji, walnych zgromadzeń, kiermaszy, itp. Zajmuje się również organizacją imprez okolicznościowych na zlecenie. Wykonuje usługi transportowe, plastyczne i dekoracyjne.

Miejska Biblioteka Publiczna w Jezioranach jest samorządową instytucją kultury. Do podstawowych jej zadań należy: gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie głównego zbioru materiałów bibliotecznych, pełnienie funkcji ośrodka informacji bibliotecznej, opracowywanie i organizowanie obiegu wypożyczeń międzybibliotecznych. W Miejskiej Bibliotece Publicznej i Czytelni internetowej są organizowane konkursy, spotkania z bajką, teatryki, głośne czytanie książek dla dzieci, spotkania przy komputerze. W bibliotece prowadzony jest bogaty program prac popularyzacyjnych oraz istnieje szeroka współpraca ze środowiskiem.

Tabela 17 Struktura Miejskiej Biblioteki Publicznej na tle powiatu olsztyńskiego

Wyszczególnienie	Księgozbiór w tys.	Czytelnicy	Wypożyczenia		Liczba ludności na 1 bibliotekę
			w tys.	na 1 czytelnika	
Powiat olsztyński	328,2	13056	215,8	16,5	4394,6
Jeziorany	16,1	484	10,6	21,8	7952

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Poniżej przedstawiono dane dotyczące osób, które korzystają z księgozbioru Miejskiej Biblioteki Publicznej. Rokrocznie liczba czytelników rośnie. Zauważalny jest jednak spadek ilości czytelników na 100 mieszkańców, który jednoznacznie odnotowywany jest od 2013 roku, kiedy to zamknięto dwie filie biblioteczne na terenie Gminy.

Tabela 18 Liczba osób korzystających z wypożyczeń w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Jezioranach w podziale na lata 2010-2015

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Liczba czytelników na 1000 ludności	61	62	63	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W światowym dyskursie badawczym, podkreśla się dziś przede wszystkim związku powszechnego czytelnictwa ze sprawą równości – politycznej, społecznej i ekonomicznej. Biegłość w korzystaniu z różnych mediów i w mierzeniu się z różnymi typami tekstów traktuje się jako rodzaj kapitału, pozwalającego na awans społeczny bądź skuteczne działanie w sferze publicznej. Społeczne zróżnicowanie związane z uczestnictwem w kulturze pisma badacze czytelnictwa traktują równie poważnie jak ekonomiści zróżnicowanie dochodowe.

Działalność w zakresie sportu i rekreacji prowadzi **Ośrodek Sportu i Rekreacji** w Jezioranach, którego misją jest realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej, turystyki i rekreacji oraz podejmowanie działań rozwijających i zaspakajających w tym zakresie potrzeby mieszkańców Gminy Jeziorany. Współpracuje w tym zakresie ze związkami sportowymi, placówkami oświatowymi oraz stowarzyszeniami i organizacjami sportowymi.

Ośrodek Sportu i Rekreacji w Jezioranach jest administratorem następujących obiektów sportowo-rekreacyjnych:

- 1) Hala sportowa – ul. Konopnickiej 13E;
- 2) Stadion miejski – ul. Wipsowska;

- 3) Kompleks Sportowy „ORLIK 2012” – ul. Konopnickiej 13;
- 4) Boiska wiejskie w miejscowościach: Radostowo, Wójtówka, Potryty;
- 5) Plaża w Tłokowie nad jeziorem Ring oraz w Kikitach nad jeziorem Luterskim.

3.3.6. Aktywność społeczna i obywatelska mieszkańców

Głównym ogniwem łączącym społeczeństwo z instytucjami publicznymi są organizacje pozarządowe. Trzeci sektor, jak określane są organizacje pozarządowe, należy do tej grupy podmiotów funkcjonujących na rynku, których jednym z podstawowych zadań jest podejmowanie działań związanych ze zwiększeniem spójności społecznej, a w dalszej perspektywie również spójności ekonomicznej społeczeństwa.

W celu podejmowania współpracy z organizacjami, Gmina Jeziorany opracowuje i corocznie uchwała Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Głównym celem Programu jest poprawa jakości życia oraz pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców gminy poprzez stwarzanie im możliwości i warunków do uczestnictwa w życiu publicznym.

Cele szczegółowe współpracy:

- a) promowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspieranie aktywności mieszkańców gminy;
- b) coraz lepsze poznawanie i diagnozowanie środowisk organizacji działających na terenie gminy;
- c) integracja podmiotów prowadzących działalność obejmującą swym zakresem sferę zadań publicznych wymienionych w art. 4 ustawy;
- d) otwarcie na innowacyjność oraz konkurencyjność poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym wystąpienia z ofertą realizacji konkretnych zadań publicznych;
- e) tworzenie warunków do wzmacniania istniejących organizacji pozarządowych, powstawania nowych organizacji i inicjatyw obywatelskich;
- f) zapewnienie efektywnego wykonywania zadań publicznych gminy przez włączenie do ich realizacji organizacji pozarządowych;
- g) współpraca sektora pozarządowego i społeczności lokalnych w kreowaniu polityki społecznej i gospodarczej w gminie;
- h) wspieranie oraz powierzanie organizacjom zadań publicznych.

Na terenie Gminy Jeziorany zarejestrowanych jest 16 stowarzyszeń, z czego 10 ma swą siedzibę na terenie miasta.

Tabela 19 Liczba organizacji pozarządowych ogółem działających na terenie miasta w latach 2015-2018

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
Liczba organizacji pozarządowych działających w mieście	21	17	16	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM w Jezioranach

Działalność Gminy wspierana jest również przez Ochotnicze Straże Pożarne, których głównym zadaniem jest:

- 1) prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami.

- 2) udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.
- 3) informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi.
- 4) rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
- 5) wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej
- 6) działania na rzecz ochrony środowiska.

Obok aktywności społecznej, równie ważna jest aktywność obywatelska mieszkańców. Podstawową formą uczestnictwa w życiu publicznym jest udział w wyborach. Wybory są proceduralnym elementem demokracji: pozwalają legitymizować władzę, obrazują stosunek wyborców do polityków, partii, czy wreszcie całego systemu. Są podstawowym rodzajem uczestnictwa politycznego. Głosowanie w wyborach jest przywilejem i obowiązkiem każdego obywatela. W drodze głosowania wyłaniamy w Polsce wielu przedstawicieli. Co pięć lat wybieramy prezydenta Polski, co cztery lata parlamentarzystów, a także co cztery lata przedstawicieli samorządu lokalnego i lokalnego władarza, czyli w zależności od rodzaju gminy prezydenta, burmistrza lub wójta. Co pięć lat wszyscy obywatele krajów należących do Unii Europejskiej wybierają swoich przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego. Pomimo tego, że udział w wyborach jest istotny dla perspektyw rozwoju kraju, niewielu Polaków korzysta z tego przywileju.

Poniżej przedstawiono frekwencję mieszkańców Jezioran w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym wartości nie uwzględniają danych z obwodu głosowania nr 8 z siedzibą w Oddziale Zewnętrznym w Kikicach Zakładu Karnego w Barczewie.

Tabela 20 Frekwencja w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2010 i 2015 roku w mieście Jeziorany

Wyszczególnienie	Obszar miasta Jeziorany	
	2010	2015
Frekwencja w wyborach prezydenckich w I turze	42,45%	39,86%
Liczba uprawnionych do głosowania	2657	2619
Liczba oddanych głosów	1128	1044
Frekwencja w wyborach prezydenckich w II turze	41,23%	41,31%
Liczba uprawnionych do głosowania	2656	2595
Liczba oddanych głosów	1095	1072

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Wyniki frekwencji w mieście Jeziorany są niższe w odniesieniu do wyników Polski i województwa warmińsko-mazurskiego, w całym porównywalnym okresie. Przykładowo w 2014 roku frekwencja dla Polski w II turze wyborów wyniosła 55,34%, a dla Województwa 48,09%.

3.3.7. Określenie stanu bezpieczeństwa w mieście

Bezpieczeństwo na terenie Miasta i Gminy Jeziorany zapewnia **Posterunek Policji w Jezioranach**.

Tabela 21 Liczba przestępstw (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) zanotowane na terenie miasta Jeziorany

Wyszczególnienie	2014	2015	2016	2017	2018
Liczba ujawnionych przestępstw ogółem	b.d	67	47	65	75
<i>w tym:</i>					
– przestępstw o charakterze kryminalnym	b.d	48	22	26	26

– przestępstw o charakterze drogowym	b.d	19	13	26	13
Liczba ujawnionych wykroczeń ogółem	162	115	86	171	231
<i>w tym wykroczeń przeciwko:</i>					
– porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji	19	9	6	30	19
– ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	26	10	13	13	67
– porządkowi i spokojowi publicznemu	67	28	28	33	54
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw	b.d	b.d	b.d	b.	b.d
Ilość zdarzeń drogowych ogółem	42	67	59	73	64
<i>w tym:</i>					
– wypadków	7	3	6	5	7
– wypadków śmiertelnych	0	0	0	0	0
Liczba podjętych działań w ramach procedury „Niebieskiej Karty”	11	65	134	60	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM w Jezioranach

3.3.8. Główne problemy strefy społecznej

Główne problemy miasta Jeziorany dotyczące strefy społecznej dotyczą:

- 1) starzenia się społeczeństwa - wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym;
- 2) zmniejszającej się liczby urodzeń;
- 3) ujemnego salda migracji;
- 4) wysokiego bezrobocia;
- 5) dużej liczby osób korzystających z pomocy społecznej;
- 6) utrudnionego dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- 7) występowania zjawiska wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych, chorych, starszych i ubogich;
- 8) słabej integracji społeczności lokalnej;
- 9) braku podejmowania samodzielnych inicjatyw przez część społeczeństwa, postawa roszczeniowa;
- 10) niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

4. Delimitacja obszaru rewitalizacji

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” **rewitalizacja** to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe, integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Może być prowadzona wyłącznie na obszarze zdegradowanym, znajdującym się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych.

Zgodnie z nowym podejściem do zagadnienia rewitalizacji na nowe programowanie aspekt społeczny jest najistotniejszy w działaniach na danym obszarze. Inwestycje infrastrukturalne mogą być przeprowadzane jedynie w kontekście rozwiązania problemu społecznego.

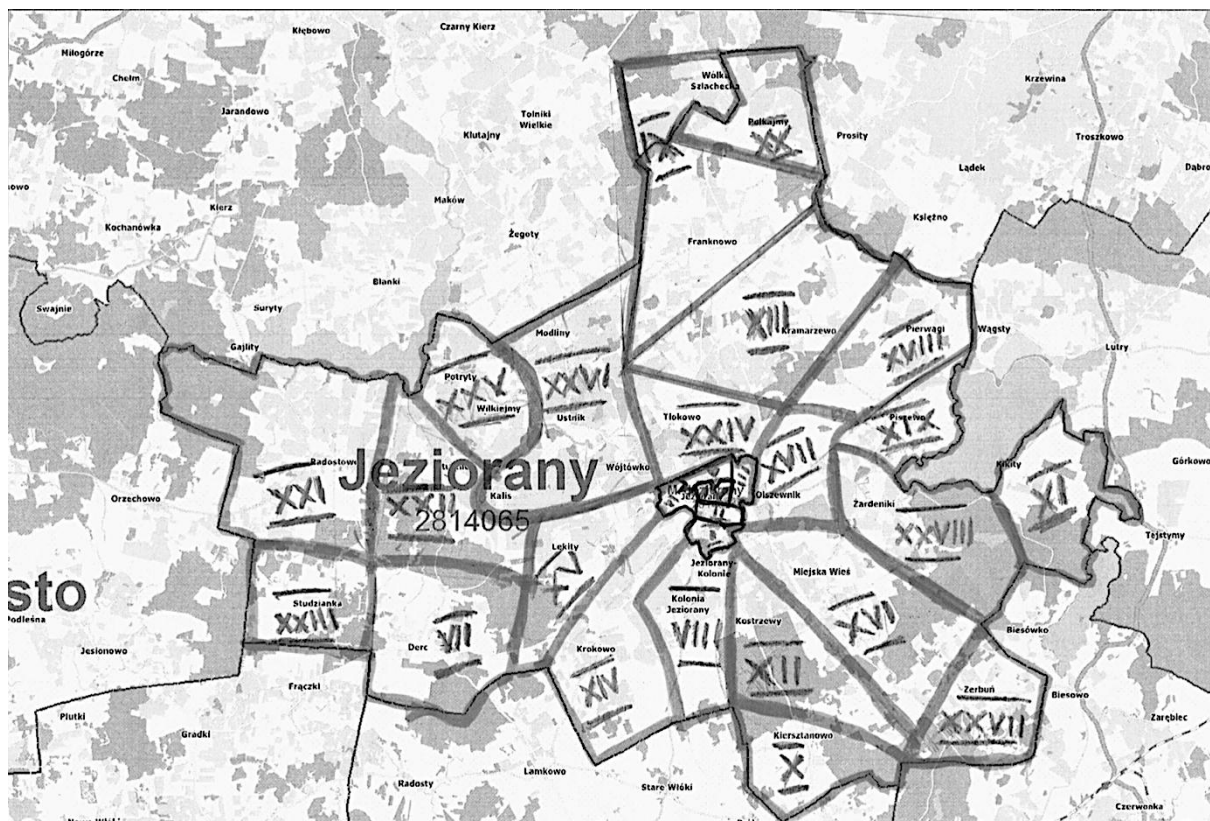
4.1. Delimitacja obszarów zdegradowanych w gminie Jeziorany

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego, wymagającego rewitalizacji, postanowiono dokonać podziału gminy Jeziorany na jednostki urbanistyczne. Dzięki temu możliwa będzie szczegółowa analiza wskaźnikowa na niedużych obszarach. Miasto Jeziorany jest małym miasteczkiem liczącym ok. 3000 mieszkańców. Obecnie nie ma wyznaczonych administracyjnie dzielnic, wobec czego nie ma możliwości posiłkowania się dokonany wcześniej podziałem i należy samodzielnie wyznaczyć jednostki. Określając jednostki urbanistyczne uwzględniono różne aspekty. Przede wszystkim kierowano się podziałem, które zastosowała gmina Jeziorany, podczas dokonywania podziału miasta na okręgi wyborcze. Ponadto, wzięto pod uwagę układ sieci drogowych oraz intuicyjny podział miasta stosowany przez mieszkańców. Starano się, aby granice utworzonych jednostek bieły wzdłuż granic miasta oraz wzdłuż głównych dróg. Ostatecznie, granice stworzonych jednostek urbanistycznych są terytorialnie zbliżone do granic okręgów wyborczych. Dodatkowo, na terenie gminy występują 22 sołectwa, które uznano za poszczególne jednostki urbanistyczne. Wszystkie jednostki, zarówno te w mieście jak i wioskach, zostały tak wydzielone, aby mogły być naturalnymi jednostkami do zbierania i przedstawiania wielu informacji, które będą służyły na rzecz licznych projektów i zadań jakie zamierza w przyszłości przeprowadzić gmina Jeziorany. W celu wyznaczenia danych obszarów przeprowadzono analizę sytuacji w gminie Jeziorany biorąc pod uwagę wskaźniki społeczne, gospodarcze i przestrzenne. Ponadto, określono główne potrzeby i oczekiwania mieszkańców. Wśród osób analizujących sytuację gminy znaleźli się m.in. przedstawiciele Urzędu Miejskiego w Jezioranach, przedstawiciele Posterunku Policji w Jezioranach, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jezioranach, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jezioranach, Miejskiego Ośrodka Kultury w Jezioranach, Ośrodka Sportu i Rekreacji w Jezioranach oraz Centrum Usług Wspólnych. Po dokonaniu dogłębnych analiz obszary problemowe skonfrontowano z mapą, otrzymując w ten sposób wstępną delimitację obszarów wymagających rewitalizacji.

4.2. Podział gminy Jeziorany na jednostki urbanistyczne

Rozpatrując powyższe informacje, dokonano delimitacji obszaru gminy Jeziorany na 28 jednostek urbanistycznych, zobrazowanych na poniższej mapie. Następnie każdej jednostce urbanistycznej przypisano należące do niej ulice lub wioski.

Mapa 3. Gmina Jeziorany – jednostki urbanistyczne

Źródło: Urząd Miasta w Jezioranach

1. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR I
Do jednostki tej należą następujące ulice: Barczewska, Parachimowicza, Sienkiewicza, Wipsowska, Kajki (od nr 56 – od skrzyżowania z ul. Sienkiewicza)
2. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR II
Do jednostki tej należą następujące ulice: Konopnickiej, Krótka, Przeskok, Sawickiej, Kajki (od Urzędu Poczтового nr 26 do skrzyżowania z ul. Sienkiewicza)
3. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR III
Do jednostki tej należą następujące ulice: Dworcowa, Kolejowa
4. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR IV
Do jednostki tej należą następujące ulice: 1 Maja, Asnyka, Głowackiego, Kościelna, Konopnickiej, Kościuszki, Krzywa, Krótka, Mostowa, Nadbrzeżna, Piętnego, Rycerska, Wąska, Plac Jedności Narodowej, Plac Kościelny, Plac Reja, Plac Zamkowy, ul. Kajki (do Urzędu Poczтового – nr 26)
5. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR V
Do jednostki tej należą następujące ulice: Kasztanowa, Łąkowa, Mickiewicza, Ogrodowa, Polna, Kopernika (do skrzyżowania z ul. Kasztanową – nr 16)
6. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR VI
Do jednostki tej należą ulice: Górską, Kasprowicza, Słowackiego, Wolności, Osiedle Robotnicze, Kopernika (od skrzyżowania z ul. Kasztanową – nr 16)
7. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR VII
Do jednostki tej należą wieś Derc.

8. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR VIII
Do jednostki tej należy wieś Jeziorany - Kolonie.
9. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR IX
Do jednostki tej należy wieś Franknowo i Wólka Szlachecka.
10. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR X
Do jednostki tej należy wieś Kiersztanowo.
11. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XI
Do jednostki tej należy wieś Kikity.
12. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XII
Do jednostki tej należy wieś Kostrzewy.
13. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XIII
Do jednostki tej należy wieś Kramarzewo.
14. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XIV
Do jednostki tej należy wieś Krokowo.
15. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XV
Do jednostki tej należy wieś Lekity.
16. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XVI
Do jednostki tej należy wieś Miejska Wieś.
17. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XVII
Do jednostki tej należy wieś Olszewnik.
18. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XVIII
Do jednostki tej należy wieś Pierwagi.
19. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XIX
Do jednostki tej należy wieś Piszewo.
20. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XX
Do jednostki tej należy wieś Polkajmy.
21. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XXI
Do jednostki tej należy wieś Radostowo.
22. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XXII
Do jednostki tej należy wieś Studnica.
23. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XXIII
Do jednostki tej należy wieś Studzianka.
24. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XXIV
Do jednostki tej należy wieś Tłokowo.
25. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XXV
Do jednostki tej należą wieś Potryty i wieś Wilkejmy.
26. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XXVI
Do jednostki tej należy wieś Kalis, wieś Modliny, wieś Ustnik i wieś Wójtówko.
27. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XXVII
Do jednostki tej należy wieś Zerbuń.
28. JEDNOSTKA URBANISTYCZNA NR XXVIII
Do jednostki tej należy wieś Żardeniki.

Delimitacja miasta i gminy Jeziorany będzie służyła nie tylko do zadań rewitalizacyjnych, lecz również do innych zadań i przedsięwzięć, które będą planowane i dokonywane na przestrzeni najbliższych kilku lat. Dzięki temu, że gmina została podzielona na mniejsze jednostki, istnieje możliwość porównania poszczególnych obszarów i wyłonienie jednostek kryzysowych. W związku z powyższym, bez problemu będzie można skierować działania tylko dla wybranego obszaru.

4.3. Charakterystyka wyznaczonych jednostek urbanistycznych

1. Jednostka urbanistyczna nr I

Jednostka urbanistyczna nr I obejmuje obszar o wielkości ok. 60 ha. Na tym obszarze jest zameldowanych 566 osób. Jednostka zlokalizowana jest na wjeździe do Jezioran z miasta Barczewa. Na tym terenie zlokalizowane są dwie stacje benzynowe, sklep wielobranżowy oraz sklep spożywczy. Dodatkowo w obszarze tej jednostki znajduje się Dom Pomocy Społecznej. Ponadto na omawianym terenie znajdują się domy jedno oraz wielorodzinne. Wśród domów wielorodzinnych występują zazwyczaj kamienice objęte ochroną konserwatorską.

2. Jednostka urbanistyczna nr II

Jednostka urbanistyczna nr II obejmuje obszar o wielkości ok. 45 ha. Na tym obszarze zameldowanych jest 604 mieszkańców Jezioran. Jednostka zlokalizowana jest na obszarze od skrzyżowania ulicy Kajki z ul. Sienkiewicza do skrzyżowania ul. Kajki z ul. Krótką. Na tym obszarze znajduje się Zespół Szkół w Jezioranach, w skład którego wchodzi Przedszkole Publiczne, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum. Dodatkowo w skład danej jednostki wchodzi Zakład Obsługi Gminnych Jednostek Organizacyjnych oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji, Urząd Pocztowy oraz Bank Spółdzielczy. Zabudowa jest dość zwarta, wysoka oraz w większości wielorodzinna (bloki i kamienice). Dana jednostka urbanistyczna pełni głównie funkcję mieszkaniową. Na terenie tym znajdują się dwa sklepy spożywcze.

3. Jednostka urbanistyczna nr III

Jednostka urbanistyczna nr III obejmuje obszar o wielkości ok. 62 ha. Na terenie tym zameldowanych jest 82 osoby. Lokalizacja jednostki bierze swój początek na wjeździe do Jezioran od strony Lutry i ciągnie się do cmentarza komunalnego znajdującego się przy ul. Kolejowej. Na terenie danej jednostki znajduje się restauracja, Zakład Wodociągów i Kanalizacji, sklep meblowy, sklep spożywczy, teren targowiska miejskiego oraz cmentarz. Można tu również zauważyć występowanie zakładów produkcyjnych. Zabudowa mieszkaniowa nie jest zwarta, występują zarówno domy jednorodzinne jak i bloki.

4. Jednostka urbanistyczna nr IV

Jednostka urbanistyczna nr IV obejmuje obszar o wielkości ok. 20 ha. Na tym obszarze zameldowanych jest 1089 osób. Jednostka zlokalizowana jest w centrum miasta. Swój początek ma na ulicy Kajki od skrzyżowania z ulicą Krótką, na koniec na skrzyżowaniu ulicy 1 Maja z ulicą Plac Jedności Narodowej. W danym obszarze znajduje się siedziba Urzędu Miejskiego, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Miejskiego Ośrodka Kultury i przedszkola. Ponadto na danym terenie znajduje się Urząd Pocztowy, Ośrodek Zdrowia i kościół. Przeważa tu zabudowa zwarta, czynszowa i wielorodzinna. Mieszkańcy Jezioran traktują ten obszar jako ścisłe centrum handlowo-usługowe.

5. Jednostka urbanistyczna nr V

Dana jednostka obejmuje obszar o wielkości ok. 68 ha. Zameldowanych jest tu 540 mieszkańców Jezioran. Jednostka zlokalizowana na wjeździe do Jezioran od strony miejscowości Tłokowo i zajmuje obszar całej ulicy Mickiewicza oraz ciągnie się z jednej strony wzdłuż ulicy Kopernika do skrzyżowania

z ulicą Kasztanową oraz z drugiej strony wzdłuż ulicy 1 Maja do skrzyżowania z ulicą Plac Jedności Narodowej. Na danym obszarze znajduje się Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Posterunek Policji, przedszkole, Kaplica, sklepy spożywcze i usługowe. Zabudowa mieszkaniowa jest zwarta, głównie wielorodzinna.

6. Jednostka urbanistyczna nr VI

Wskazany teren zajmuje obszar o wielkości ok. 60 ha. W danej jednostce urbanistycznej zameldowanych jest 400 osób. Jednostka zlokalizowana jest przy wjeździe do Olsztyna od strony miejscowości Wójtówko i ciągnie się wzdłuż ulicy Kopernika do skrzyżowania z ulicą Kasztanową. Ponadto obejmuje obszar Osiedla Rolniczego. Dana jednostka pełni głównie funkcję mieszkaniową miasta. Swoją lokalizację mają tu zarówno domki jednorodzinne jak również bloki i kamienice.

7. Jednostka urbanistyczna nr VII

Dana jednostka zajmuje obszar ok. 932 ha, na którym zameldowanych jest 201 osób. Lokalizacja wsi Derc znajduje się w odległości 9 km w kierunku południowo-zachodnim od Jezioran. Wieś nie jest wsią typowo rolniczą, mieszkają w niej wspaniali artyści: malarze, rzeźbiarze, osoby specjalizujące się w rękodziele i gotowaniu oraz lokalni gawędziarze. Ponadto w miejscowości znajduje się gospodarstwo agroturystyczne z jazdą konną.

8. Jednostka urbanistyczna nr VIII

Jeziorany – Kolonie to kolejna jednostka urbanistyczna. Jej teren jest znacznie rozległy, zajmuje obszar ok. 1060 ha. Zameldowanych jest tu 195 mieszkańców. Miejscowość położona jest około 2,5 km od miasta w kierunku południowym. Domy mieszkańców są rozproszone, a ich właściciele głównie zajmują się uprawą roli i hodowlą zwierząt.

9. Jednostka urbanistyczna nr IX

W skład danej jednostki urbanistycznej wchodzi dwie miejscowości: Wólka Szlachecka oraz Franknowo. Jednostka zajmuje obszar ok. 1819 ha, na którym zameldowanych jest 658 osób. Położona jest w odległości ok. 6 km na północny – wschód od Jezioran w kierunku Bisztyńka. Wśród zabytków jednostki można wyróżnić warto wymienić kościół zbudowany w latach 1746–1751 w stylu barokowym wraz z dzwonnica oraz cmentarz przykościelny łącznie z ogrodzeniem posiadającym dwie bramki z XVIII i XIX wieku. Mieszkańcy jednostki zajmują się głównie rolnictwem.

10. Jednostka urbanistyczna nr X

Kolejna jednostka urbanistyczna to wieś Kiersztanowo. Położona jest przy drodze lokalnej wiążącej Jeziorany z Wipsowem. Wieś obejmuje obszar o powierzchni 644 ha, a zameldowanych jest tam 94 mieszkańców. Kiersztanowo to wioska wielopokoleniowa, starzejąca się. Dawniej charakterystyczne dla niej było rolnictwo, obecnie większa część mieszkańców odchodzi od tego typu zajęcia.

11. Jednostka urbanistyczna nr XI

Dana jednostka urbanistyczna nosi nazwę Kikity. Jest to niewielka wioska położona 8 km na wschód od Jezioran przy drodze wojewódzkiej nr 593 nad jeziorem Luterskim. W wiosce znajduje się prywatne lądowisko o trawiastym pasie przeznaczone do lądowań niedużych samolotów silnikowych, szybowców i motolotni. Ponadto w okresie letnim większość mieszkańców wypoczywa na lokalnej plaży nad jeziorem Luterskim. Obok jeziora znajduje się również zakład karny, w którym przebywają osadzeni. Wieś obejmuje obszar 1409 ha, a zameldowanych jest 97 osób. Mieszkańcy Kikit w przeważającej części zajmują się turystyką.

12. Jednostka urbanistyczna nr XII

Sołectwo Kostrzewy to kolejna jednostka urbanistyczna. Nieduża wioska położona jest w odległości 4 km od Jezioran w kierunku południowym. Wieś zajmuje obszar ok. 773 ha i zamieszкана jest przez 84 mieszkańców.

13. Jednostka urbanistyczna nr XIII

Wskazany teren to miejscowość Kramarzewo. Położona w odległości ok. 5 km od Jezioran. Jest to bardzo mała wioska, którą zamieszkuje 102 osoby. Jej mieszkańcy są rozproszeni. Wieś zajmuje obszar ok. 554 ha.

14. Jednostka urbanistyczna nr XIV

Dana jednostka o nazwie Krokowo obejmuje obszar 1187 ha, którą zamieszkuje 240 osób. Położona jest w odległości ok. 5 km od miasta Jeziorany. Do zabytków miejscowości należy zaliczyć przede wszystkim kaplicę filialną pw. św. Marii Magdaleny wzniesioną w 1914 roku oraz dwie przydrożne kaplice.

15. Jednostka urbanistyczna nr XV

Wskazana jednostka nosi nazwę Lekity. Jest to niewielka wioska położona na uboczu ok. 4 km od Jezioran zamieszkała przez 49 osób. Obejmuje obszar ok. 503 ha. W danej wsi znajdują się liczne zabytki, wśród których przeważają przydrożne kapliczki. Ponadto w pobliżu wsi znajduje się Święta Góra, położona nad nieistniejącym już od dawna Jeziorem Krokowskim.

16. Jednostka urbanistyczna nr XVI

Dana jednostka urbanistyczna nosi nazwę Miejska Wieś. Zamieszkuje ją 176 mieszkańców oraz obejmuje obszar ok. 753 ha. Wieś typowo rolnicza położona jest w odległości ok. 2 km od Jezioran.

17. Jednostka urbanistyczna nr XVII

Kolejna jednostka urbanistyczna to Olszewnik. Wieś położona w odległości ok. 2 km w kierunku Biskupca. Obejmuje obszar ok. 625 ha, gdzie zamieszkuje 142 osoby. We wsi znajdują się 3 zabytkowe kapliczki przydrożne. Jest to wieś typowo rolnicza.

18. Jednostka urbanistyczna nr XVIII

Wieś Pierwągi to kolejna jednostka urbanistyczna. Położona jest w odległości ok. 7 km od Jezioran. Obejmuje obszar 521 ha, który zamieszkuje 91 osób. We wsi znajdują się dwie zabytkowe kapliczki znajdujące się przy drodze. Mieszkańcy wioski głównie zajmują się rolnictwem.

19. Jednostka urbanistyczna nr XIX

Wskazany obszar to wieś Piszewo. Położona jest w odległości ok. 5 km od miasta Jeziorany. Wieś obejmuje obszar 628 ha, na którym mieszka 145 osób. Mieszkańcy Piszewa zajmują się głównie rolnictwem. Do zabytków wioski zaliczyć należy trzy przydrożne kapliczki, kościół filialny oraz cmentarz z okresu II wojny światowej, na którym pochowano 43 ofiary tyfusu z Piszewa i zmarłych w czasie wojny.

20. Jednostka urbanistyczna nr XX

Dana jednostka urbanistyczna to wieś Polkajmy. Zamieszkuje ją 52 mieszkańców. Obszar sołectwa to ok. 680 ha. Wieś znajduje się w okolicy 13 km od Jezioran w stronę północną. Do zabytków znajdujących się we wsi można zaliczyć charakterystyczne dla krajobrazu warmińskiego trzy kapliczki przydrożne. Mieszkańcy Polkajm to głównie osoby pracujące w lokalnych zakładach pracy. Nieliczni mają własne gospodarstwa rolne.

21. Jednostka urbanistyczna nr XXI

Sołectwo Radostowo to kolejna jednostka urbanistyczna. Wieś obejmuje obszar ok. 1962 ha, zamieszkały przez 609 mieszkańców. Zlokalizowana jest w odległości 10 km od Jezioran w stronę zachodnią. Radostowo jest wsią mało rolniczą, większość mieszkańców jest zatrudniona w zakładach pracy znajdujących się w Jezioranach i Dobrym Mieście.

22. Jednostka urbanistyczna nr XXII

Studnica jest to kolejna jednostka urbanistyczna zamieszkała przez 80 osób i obejmująca teren ok. 1124 ha. Ludność zamieszkująca dany teren zajmuje się głównie rolnictwem i hodowlą zwierząt.

23. Jednostka urbanistyczna nr XXIII

Kolejną jednostką urbanistyczną jest wieś Studzianka obejmująca teren 667 ha, który jest zamieszkały przez 131 osoby. Jej ogromnym atutem jest malowniczy krajobraz miejscowości, która jest oddalona od miejskiego zgiełku i chaosu. W II połowie XX wieku we wsi działała cegielnia i wiatrak, który zaopatrywał mieszkańców w energię. Mieszkańcy wsi w większości dojeżdżają do pracy w pobliskich miastach, m.in. Olsztynie, Dobrze Miasto.

24. Jednostka urbanistyczna nr XXIV

Wskazany teren to wieś Tłokowo. Zajmuje obszar o wielkości ok. 1100 ha. Zameldowanych jest tu 300 osób. Jednostka położona jest w odległości ok. 1,5 km na północ od Jezioran na trasie Jeziorany – Bisztynek. Wieś pełni głównie funkcję turystyczną. W okresie letnim przeważają turyści wypoczywający na wiejskiej plaży nad jeziorem Ring. Ponadto rozciąga się tu malowniczy krajobraz rolniczy. Dodatkowo występujący ciekawy układ zadrzewień przydrożnych i śródpolnych decyduje o możliwości stworzenia miejsc do penetracji turystycznej.

25. Jednostka urbanistyczna nr XXV

Potryty i Wilkejmy to następna jednostka urbanistyczna. Sołectwo obejmuje obszar ok. 805 ha i zamieszkałe jest przez 293 mieszkańców. Ludność zajmuje się głównie uprawą roli i hodowlą zwierząt. Miejscowość położona jest nad rzeką Symsarną w odległości 9,4 km od Jezioran. Do zabytków miejscowości Potryty warto zaliczyć park podworski o charakterze krajobrazowym, cmentarzysko z epoki brązu zlokalizowane na terenie wsi, młyn z urządzeniami technicznymi jak też dom młynarza z początku XIX stulecia oraz dwie zabytkowe kapliczki warmińskie.

26. Jednostka urbanistyczna nr XXVI

Do jednostki tej należy wieś Kalis, wieś Modliny, wieś Ustnik i wieś Wójtówko. Miejscowości te należą do jednego sołectwa, które obejmuje obszar ok. 1251 ha zamieszkały przez 493 osoby. Sołectwo położone jest około 2,5 km na północny-zachód od centrum Jezioran przy drodze wojewódzkiej nr 593. W okresie powojennym na terenie tym znajdował się PGR, w którym to lokalna ludność znalazła zatrudnienie. Obecnie w miejscowości Wójtówko znajduje się zespół dworsko-folwarczny pochodzący z przełomu XIX/XX wieku, obecnie wpisany do rejestru zabytków. W miejscowości Ustnik znajduje się Rezerwat przyrody Ustnik, który został utworzony w 1991 roku w celu zachowania miejsc lęgowych i obszaru wypoczynku wielu rzadkich i zagrożonych wyginięciem ptaków wodno-błotnych. Rezerwat zajmuje powierzchnię 32,50 ha i rozciąga się przy zabudowaniach miejscowości Ustnik, około 5 km na zachód od miasta Jeziorany. Występują tu wszystkie krajowe gatunki perkoza (4 gatunki), kolonie lęgowe zausznika, wszystkie gatunki kaczek właściwych (łącznie 7 gatunków) z rożeńcem, świstunem i płaskonosem oraz cztery gatunki grążyc: głowienka, czernica, gągoł, podgorzałka. W rezerwacie odpoczywa i żeruje około 17 gatunków ptaków siewkowatych, m.in. bekas, brodziec, biegus, batalion i rycyk. Z rzadkich gatunków obserwowano tu: bekasa dubelta, biegusa małego, biegusa malutkiego i szlamnika. Niestety w ostatnich latach problemem rezerwatu stało się pojawienie barszczu Sosnowskiego, który porasta brzegi jeziora. Warto wspomnieć, że blisko skupiska znajdują się zabudowania dawnego majątku ziemskiego (dawną nazwą Ustnika to Lichtenhagen). Przy drodze od strony Jezioran zobaczyć można dwór z XIX w., natomiast nieco dalej od szosy położony jest duży budynek pochodzący z początku XX w. Między nimi znajdują się liczne, zrujnowane zabudowania gospodarskie.

27. Jednostka urbanistyczna nr XXVII

Przedostatnią opisywaną jednostką jest sołectwo Zerbuń obejmujące powierzchnię około 1251 ha, którą zamieszkuje ok. 266 osób. Miejscowość położona jest nad Jeziorem Luterskim w odległości około 9 km od Jezioran. Dzięki temu, że przez miejscowość przebiegała granica oddzielająca południową polską Warmię od północnej niemieckiej części Zerbuń stał się silnym ośrodkiem polskości. Mieszkańcy wioski znajdują zatrudnienie w pobliskich miastach. Do zabytków sołectwa należy zaliczyć kaplicę filialną pw. św. Floriana wzniesioną w 1895 roku oraz cmentarze wojenne.

28. Jednostka urbanistyczna nr XXVIII

Żardeniki to już ostatnia jednostka urbanistyczna. Obejmuje ona powierzchnię ok. 588 ha, którą zamieszkuje ok. 149 osób. Sołectwo położone jest w odległości około 4 km od Jezioran. Obecnie w Wiosce znajduje się Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. Ponadto sołectwo posiada trzy zabytkowe kapliczki przydrożne.

4.4. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego

Dla wyznaczenia obszarów kryzysowych w gminie Jeziorany przebadano wszystkie jednostki urbanistyczne, głównie pod kątem społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Zwrócono szczególną uwagę na koncentrację różnego rodzaju zjawisk negatywnych. Wyznaczając obszary kryzysowe opracowano odpowiednie wskaźniki dla każdej jednostki urbanistycznej. Do wskaźników społecznych zaliczono:

1. Liczbę osób bezrobotnych
2. Liczbę osób korzystających z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
3. Liczba przestępstw przeciwko rodzinie
4. Liczbę osób uzależnionych od alkoholu na 1000 osób
5. Liczbę założonych Niebieskich Kart
6. Liczba osób, którym przyznano dodatek mieszkaniowy na 1000 osób.

Aby dokładnie wyznaczyć obszary zdegradowane posłużono się metodą standaryzacji. Polega ona na tym, że dla każdej jednostki urbanistycznej zostały obliczone wartości wskazanych wskaźników, które zostały wystandaryzowane w celu dalszego porównywania. Standaryzacja wskaźnika polega na odjęciu od rzeczywistej wartości wskaźnika średniej wartości obliczonej dla gminy i podzielenie otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe. Należy zaznaczyć, że wartości wystandaryzowanych wskaźników oznaczają odchylenia od normy, którą stanowi średnia dla gminy. Wystandaryzowane wskaźniki przyjmują wartości ujemne oraz dodatnie, przy czym wartości dodatnie oznaczają występowanie większego stanu kryzysowego niż obliczona średnia dla gminy. Kolejnym etapem analizy było obliczenie wskaźnika sumarycznego, czyli zsumowanie wszystkich wartości wystandaryzowanych dla każdej przyjętej jednostki. W celu prawidłowego zsumowania, w przypadku wskaźników o charakterze pozytywnym, nadano im wartość ujemną poprzez pomnożenie przez -1. Na podstawie obliczonych wartości sumarycznych wybrano tylko te jednostki urbanistyczne, gdzie sytuacja jest gorsza niż średnia dla gminy (wartości większe od zera). Jednostki urbanistyczne, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, czyli stan kryzysowy przedstawione są w kolejnych tabelach.

Bardzo szczegółowo przebadano jednostki pod kątem społecznym, gdyż na społeczeństwo kładzie się największy nacisk. W gminie Jeziorany to właśnie społeczeństwo wymaga „rewitalizacji”. Jak wskazuje analiza z największymi problemami borykają się mieszkańcy jednostki urbanistycznej nr IV, do której należą ulice: 1 Maja, Asnyka, Głowackiego, Kościelna, Kościuszki, Krzywa, Mostowa, Nadbrzeżna, Pieniężnego, Rycerska, Wąska, Plac Jedności Narodowej, Plac Kościelny, Plac Reja, Plac Zamkowy, ul. Kajki (do Urzędu Poczтового – nr 26). Również w tej jednostce występuje największy

udział procentowy budynków zbudowanych przed 1945 rokiem, które wymagają remontu oraz odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności.

Tabela 22 Wskaźnik sumaryczny - strefa społeczna

Nr jednostki urbanistycznej	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób korzystających z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie	Liczba osób uzależnionych od alkoholu na 1000 osób	Liczba założonych Niebieskich Kart	Liczba osób, którym przyznano dodatek mieszkaniowy na 1000 osób	Wskaźnik sumaryczny
I	14,8	9,6	-0,7	9,8	-0,8	20,8	53,5
II	15,4	8,3	1,5	25,6	1,5	12,3	64,6
III	15,6	7,5	-1,2	22,4	-5,8	20,3	58,8
IV	21,4	9	-1	39,1	-2,9	24,5	90,1
V	14,8	2,3	-0,5	33,4	-1,2	22,2	71
VI	15,5	5,3	0	30,3	0,2	12,4	63,7
VII	17,8	7,5	1,4	23,1	0,6	10,9	61,3
VIII	17,1	9,6	1,7	20,7	-2,3	17,6	64,4
IX	15,5	3,3	2	27,5	-0,6	19	66,7
X	13,4	7,2	2,5	24,7	5,9	12	65,7
XI	18,5	8	-3,2	33	-0,1	14,6	70,8
XII	15,4	1,7	-1,6	22,8	-0,6	14,2	51,9
XIII	12,5	6,3	-0,4	27	-0,3	20,6	65,7
XIV	13,9	2,5	1,1	22,3	2,9	10,3	53
XV	10,5	9	0,6	1,8	3,8	14	39,7
XVI	13,5	17	-2,9	4,1	-0,6	12,3	43,4
XVII	15,5	9,3	0,3	19,7	-0,9	18,8	62,7
XVIII	13,3	1,8	-1,7	22,4	2	15,9	53,7
XIX	15,7	6,8	3,7	18,1	0,8	15,3	60,4
XX	12,1	5,7	3	16,6	1,1	18	56,5
XXI	14,4	5,2	1,6	20,1	1,3	17,4	60
XXII	13,8	5,4	1,5	16,6	1,5	18,4	57,2
XXIII	16,7	2,3	-0,1	22,3	1,8	15,3	58,3
XXIV	12,4	8,8	-0,8	18	-5,7	11,7	44,4
XXV	16,8	9,1	1,8	19,7	-0,3	11,2	58,3
XXVI	27,5	7,5	0,8	13,1	-5,1	20,3	64,1
XXVII	18,7	8,1	1,8	20,1	-2	12,1	58,8
XXVIII	20	7,5	0,8	12,1	1,6	26,3	68,3

Źródło: opracowanie własne wg danych na 31.12.2018r.

Analizując powyższą tabelę, łatwo zauważyć, że najwyższy wskaźnik sumaryczny strefy społecznej występuje w jednostce urbanistycznej nr IV, tj. w centrum miasta Jeziorany. Na tym obszarze jest zarejestrowana bardzo duża liczba osób bezrobotnych. W większości jednostek urbanistycznych wskaźniki te są dodatnie. Niestety, na tym obszarze najbardziej widocznym wskaźnikiem degradacji okazał się wskaźnik dotyczący liczby osób uzależnionych od alkoholu na 1000 osób. Wskaźnik ten jest najwyższy w gminie.

Ponadto, należy wspomnieć, że jednostki urbanistyczne zostały przebadane również pod względem gospodarczym i przestrzennym. Do badania tego użyto następujących wskaźników:

1. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności.
2. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych.
3. Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych.
4. Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę.
5. Udział procentowy budynków zbudowanych przed rokiem 1945, które wymagają remontu.

Wskaźniki gospodarcze i przestrzenne zostały zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 23 Wskaźnik sumaryczny - strefa gospodarcza i przestrzenna

Nr jednostki urbanistycznej	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę	Udział procentowy budynków zbudowanych przed rokiem 1945, które wymagają remontu	Wskaźnik sumaryczny
I	2,3	3,6	2,4	1,3	-2,3	7,3
II	3,8	3,5	2,4	2,1	-0,9	10,9
III	2,1	4,2	1,4	3,2	-0,9	10
IV	4,5	2,5	1,8	3	3,7	15,5
V	2,5	3,6	2,6	2,1	1,2	12
VI	3,4	2,1	0,9	1,9	3	11,3
VII	3,2	2,5	1,5	2,5	2	11,7
VIII	3,9	0,2	1,8	2,6	2,4	10,9
IX	2,5	0,5	0,8	3,9	4	11,7
X	3	0,6	1,1	3,2	2	9,9
XI	3,7	0,9	0,7	2,9	2,5	10,7
XII	3,9	0,3	0,6	2,5	2	9,3
XIII	4,5	0,3	1,3	3	1,5	10,6
XIV	2,7	1,1	1,4	3,2	2,5	10,9
XV	4	2,1	1,1	3,2	3,1	13,5
XVI	2,7	0,2	0,7	2,6	1,1	7,3
XVII	3,4	0,1	0,6	3	2,4	9,5
XVIII	2,3	0,3	1,3	1,9	3,5	9,3
XIX	3,5	0,7	1	2,8	2	10
XX	3,8	0,6	1,1	3,5	2,4	11,4
XXI	2,6	1,6	1,3	2,1	2,2	9,8
XXII	2,3	3,6	1,2	2,8	3	12,9
XXIII	1,8	2,6	1	1,5	2,6	9,5
XXIV	2,7	3,2	0,9	2,3	2,8	11,9
XXV	3,2	1,3	1,6	2,8	2,3	11,2
XXVI	3,8	2,4	1,3	3,7	2,1	13,3
XXVII	3,4	1,6	1,7	3,2	2,7	12,6
XXVIII	2,5	1,1	1,6	2,5	3	10,7

Źródło: opracowanie własne wg danych na 31.12.2018r.

Analizując wskaźniki strefy gospodarczej i przestrzennej należy zwrócić uwagę na to, że najwyższy wskaźnik podobnie jak w sferze społecznej występuje w jednostce urbanistycznej nr IV, czyli w jednostce obejmujące ulice miasta Jeziorany znajdujące się w jego centrum. W danej jednostce występuje jeden z najwyższych wskaźników odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, jak również udział procentowy budynków zbudowanych przed rokiem 1945, które wymagają remontu. Najniższy wskaźnik występuje w jednostce urbanistycznej nr XVI, czyli w sołectwie Miejska Wieś. Warto zwrócić uwagę, że występuje znacznie więcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w mieście Jeziorany niż na terenach wiejskich.

Celem niniejszej analizy było wyłonienie najbardziej kryzysowej jednostki urbanistycznej. Z tego też względu nie omawiano szczegółowo każdego wyliczonego wskaźnika dla każdej badanej jednostki.

Biorąc pod uwagę powyższe zdecydowano, że za obszar zdegradowany w gminie Jeziorany należy uznać jednostkę urbanistyczną nr IV obejmującą centrum miasta Jeziorany. Obszar rekomendowany do rewitalizacji jest zgodny z obszarem zdegradowanym. Zajmuje powierzchnię około 20 ha i zamieszkiwany jest przez 1089 osób (14% ogółu ludności gminy). Tym samym obszar ten spełnia kryteria wielkościowe dla obszarów rewitalizacji, jakie zostały określone w Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, a także Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (obszar nie większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy).

Wyznaczony w ten sposób obszar rewitalizowany będzie zgodny z wyznaczonymi założeniami Wytycznych Instytucji Zarządzającej do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji - RPO Warmia i Mazury na lata 2014-2020, ponieważ jego sytuacja w odniesieniu do poddanych analizie wskaźników jest znacznie gorsza od średniej dla obszaru całego terenu gminy. Warto wspomnieć, że istnieje duża dysproporcja pomiędzy jednostką zdegradowaną, wskazaną do rewitalizacji a jednostkami, które nie zostały wskazane do działań rewitalizacyjnych. Ponadto, obszary wyznaczone do rewitalizacji są spójne ze Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020 oraz lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi poszczególnych gmin.

Warto wspomnieć, że proces wyznaczania obszaru zdegradowanego w gminie Jeziorany odbył się również za pomocą dogłębnych badań z udziałem wszystkich mieszkańców gminy Jeziorany. Badanie odbyło się za pomocą kwestionariusza ankiet, dostępnego zarówno w formie papierowej, jak i elektronicznej. Mieszkańcy gminy w ciągu czterech tygodni mieli możliwość wyrażenia własnego zdania na temat obszaru zdegradowanego i podlegającego rewitalizacji w gminie.

W badaniu wzięło udział 68% mieszkańców. Osoby wypełniające kwestionariusz ankiety to mieszkańcy gminy, którzy ukończyli co najmniej 16 rok życia. Wśród respondentów znalazło się 54% kobiet i 46% mężczyzn. Głównie były to osoby zamieszkujące teren miejski (72%). Wśród ankietowanych z wykształceniem wyższym było 39%, średnim 42%, gimnazjalnym i niższym 19%. Zdaniem ankietowanych (59,23%) obszarem najbardziej zdegradowanym w gminie Jeziorany jest teren miasta obejmujący m.in. ulice Reja, Kościuszki, Wąską, Plac Zamkowy, Plac Jedności Narodowej, Głowackiego. Tylko nieliczni biorący udział w badaniu (7%) uważają, że obszar zdegradowany i podlegający rewitalizacji występuje poza miastem na terenie wiejskim. Ponadto 12% ankietowanych uważa, że obszarem podlegającym rewitalizacji jest obszar całego miasta. Pozostali ankietowani nie mają zdania na ten temat. Do zadań rewitalizacyjnych najbardziej potrzebnych na terenie gminy Jeziorany respondenci zaliczyli poprawę infrastruktury drogowej (82%), modernizację budynku po byłym internacie (76%), poprawę stanu zabytków (73%), zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców (73%), aktywizację dzieci, dorosłych i osób starszych (58%), zmniejszenie zjawisk patologicznych (53%).

Z punktu widzenia zdiagnozowanych na ww. obszarach problemów społecznych tylko kompleksowa rewitalizacja wskazanej jednostki urbanistycznej pozwoli osiągnąć zakładane cele w postaci ożywienia i odbudowy więzi lokalnej społeczności. Zdiagnozowana jednostka urbanistyczna pełni funkcję przede wszystkim mieszkaniową, później usługową. Jest obszarem, gdzie znajduje się największa liczba mieszkańców. Znajdują się tu mniejsi i więksi przedsiębiorcy, mogący stać się potencjalnymi partnerami w późniejszych procesach rewitalizacyjnych. W przypadku, gdy rewitalizowany będzie teren, na którym usługodawcy funkcjonują i który w większości jest ich rynkiem zbytu, będą aktywniej i chętniej angażowali się w tworzenie programów, a w późniejszym czasie uczestniczyli w nich. Wybrana jednostka znajduje się w centrum miasta, które przyciąga mieszkańców jak „magnez”. Rewitalizacja tego terenu jest szansą na większą aktywność mieszkańców oraz dużą akceptację społeczności lokalnej na planowane działania. Wybrany teren do rewitalizacji daje dużą liczbę obiektów, które można zaadoptować w programie rewitalizacyjnym, na rzecz działań mających na celu pomoc społeczności mieszkającej na tym obszarze. Mieszkańcy wybranej części są znani pracownikom MOPS, gdyż są jego klientami, co potwierdzają wyniki wskaźników (w szczególności pod względem społecznym). Dodatkowo dane Posterunku Policji w Jezioranach wyraźnie wskazują, że w danej jednostce urbanistycznej występuje największa liczba dokonywanych przestępstw (12% ogółu ludności). Ponadto osoby te potrzebują wsparcia, ponieważ same nie potrafią już sobie pomóc. Mimo planowanych działań rewitalizacyjnych skoncentrowanych w jednostce urbanistycznej znajdującej się w centrum miasta Jeziorany, przypuszcza się, iż działania te wpłyną pozytywnie na całą gminę i dadzą pozytywne efekty o szerszym zasięgu.

Warto zauważyć, że wszystkie zjawiska, zarówno te pozytywne jak i negatywne występujące na obszarze gminy Jeziorany, w tym w jednostce urbanistycznej nr IV, występują na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego i dotyczą społeczności zamieszkującej wszystkie gminy należące do miast sieci Cittaslow.

4.5. Kryteria wyboru obszaru zdegradowanego

Proces delimitacji obszaru zdegradowanego w mieście Jeziorany składał się z następujących etapów:

- 1) Wybór kryteriów oraz wskaźników uzasadniających potrzebę podjęcia działań rewitalizacyjnych;
- 2) Zebranie danych statystycznych niezbędnych do przeprowadzenia analizy wskaźnikowej;
- 3) Przeprowadzenie analizy wskaźnikowej;
- 4) Wyznaczenie obszaru zdegradowanego.

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru rewitalizacji kierowano się przesłankami:

- 1) obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- 2) obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego;
- 3) obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

W trakcie prac na Programem pozyskano dane od pracowników Urzędu Miejskiego, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Miejskiego Ośrodka Kultury, Posterunku Policji w Jezioranach, Urzędu Pacy Powiatu Olsztyńskiego Filia w Biskupcu, dotyczące:

- 1) liczby ludności;
- 2) liczby osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym;
- 3) liczby osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej;
- 4) liczby osób bezrobotnych;
- 5) liczby stwierdzonych przestępstw;

- 6) liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych;
- 7) ogólnej liczby budynków mieszkalnych;
- 8) liczby budynków wybudowanych przed 1945 rokiem;
- 9) liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych;

Biorąc pod uwagę powyższe dane, przeprowadzono analizę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w Jezioranach w oparciu o wartości następujących wskaźników:

- 1) liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 100;
- 2) udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym;
- 3) odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- 4) odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności;
- 5) liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi) w tym czyny karalne nieletnich na 100 mieszkańców obszaru;
- 6) liczba przestępstw popełnionych przez osoby nieletnie na 100 osób nieletnich;
- 7) liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 osób;
- 8) udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1945 w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych;

Tabela 24 Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego – strefa społeczna

Nazwa wskaźnika	Obszar zdegradowany	Obszar gminy Jeziorany
Powierzchnia	20 ha	21149ha
Liczba ludności	1645	7937
Liczba osób w wieku produkcyjnym	1074	5186
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	277	1298
Liczba osób bezrobotnych	114	617
Liczba osób długotrwale bezrobotnych	77	408
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	67	121
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	111	184
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	108	165
Liczba aktywnych organizacji pozarządowych	3	16
Liczba przestępstw i wykroczeń	10	
Ilość osób korzystających z Biblioteki Publicznej	118	485

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 25 Wskaźniki do wyznaczania obszaru rewitalizacji - strefa społeczna

Nazwa wskaźnika	Obszar zdegradowany	Obszar gminy Jeziorany	Stosunek wskaźnika obszaru zdegradowanego do całego obszaru miasta
Liczba osób w wieku produkcyjnym na 100 mieszkańców obszaru	65,29	65,34	niższy od wskaźnika gminy
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców obszaru	16,84	16,35	wyższy od wskaźnika gminy
Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców obszaru	6,93	7,77	niższy od wskaźnika gminy
Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców obszaru	4,68	5,14	niższy od wskaźnika gminy
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców obszaru	10,94	9,74	wyższy od wskaźnika gminy

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 100 mieszkańców obszaru	6,75	7,08	niższy od wskaźnika gminy
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 100 mieszkańców obszaru	6,57	5,85	wyższy od wskaźnika gminy
Liczba aktywnych organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców obszaru	0,18	0,20	niższy od wskaźnika gminy
Ilość osób korzystających z Biblioteki Publicznej na 100 mieszkańców obszaru	7,17	6,11	wyższy od wskaźnika gminy

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z wyżej przedstawionymi danymi na wyznaczonym obszarze występuje koncentracja negatywnych w strefie społecznej.

Tabela 26 Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego - strefa gospodarcza

Nazwa wskaźnika	Obszar zdegradowany	Obszar miasta Jeziorany
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	5	22
Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych	6	18

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 27 Wskaźniki do wyznaczania obszaru rewitalizacji - strefa gospodarcza

Nazwa wskaźnika	Obszar zdegradowany	Obszar miasta Jeziorany	Stosunek wskaźnika obszaru zdegradowanego do całego obszaru miasta
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców obszaru	0,30	0,16	wyższy od wskaźnika gminy
Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców obszaru	0,36	0,61	niższy od wskaźnika gminy

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 28 Dane wyjściowe do wyznaczenia obszaru zdegradowanego - strefa przestrzenno-funkcjonalna

Nazwa wskaźnika	Obszar zdegradowany	Obszar miasta Jeziorany
Liczba budynków mieszkalnych	170	384
Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1945 rokiem	144	258

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 29 Wskaźniki do wyznaczania obszaru rewitalizacji - strefa przestrzenno-funkcjonalna

Nazwa wskaźnika	Obszar zdegradowany	Obszar miasta Jeziorany	Stosunek wskaźnika obszaru zdegradowanego do całego obszaru miasta
Udział budynków wybudowanych przed 1945 r. do ogólnej liczby budynków na danym terenie	84,71%	67,19%	wyższy od wskaźnika gminy

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z Wytycznymi, na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska społeczne, występuje co najmniej jedno negatywne zjawisko ze sfery:

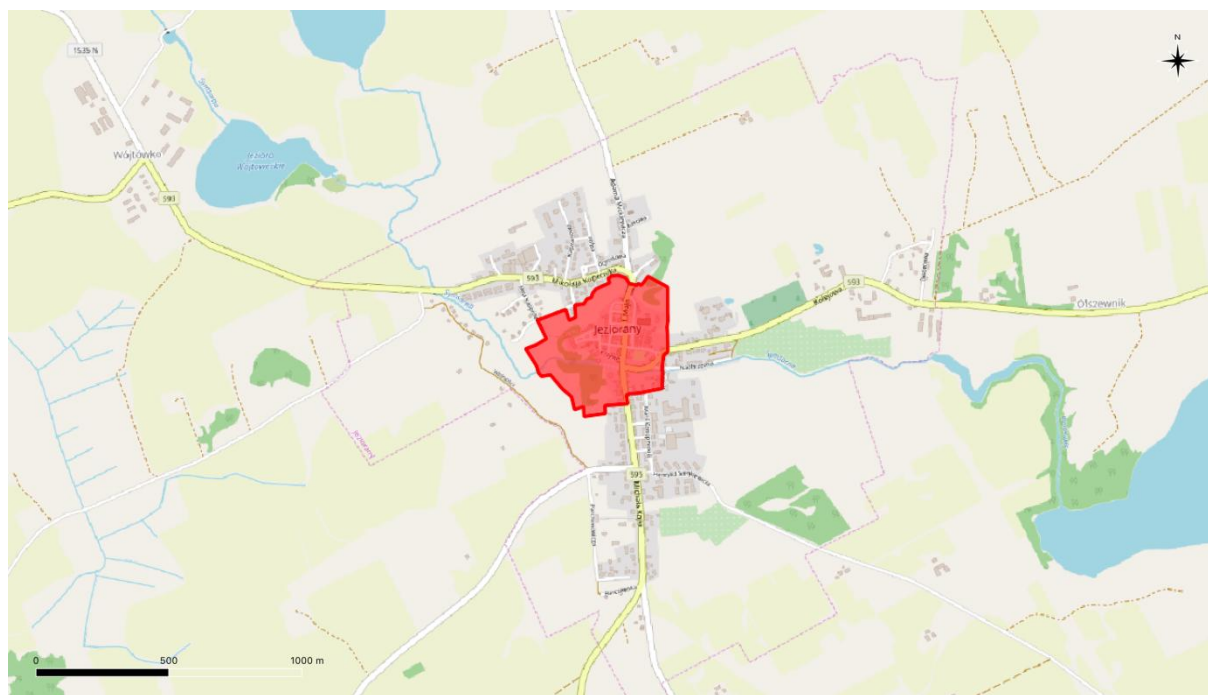
- 1) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- 2) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska);
- 3) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- 4) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania, rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Na podstawie analizy powyższych danych wyznaczono obszar zdegradowany, gdzie występuje kumulacja negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzennych oraz technicznych.

4.6. Granice obszaru zdegradowanego

Badając wskaźniki w ramach poszczególnych kryteriów, wzięto pod uwagę osiągnięte wskaźniki dla wyznaczonego obszaru, a następnie porównano je z uzyskanymi danymi dla całego miasta. Obszar zdegradowany to taki, na którym występuje koncentracja zjawisk negatywnych, większych niż na terenie miasta. Na podstawie przeprowadzonych działań wybrano obszar zdegradowany, który powinien zostać objęty procesem rewitalizacji. Mapę obszaru rewitalizowanego przedstawiono poniżej.

Mapa 4. Miasto Jeziorany – obszar zdegradowany

Źródło: opracowanie własne

Z uwagi na fakt, iż obszar rewitalizacji musi charakteryzować się spójnością urbanistyczną, na wskazanym obszarze mogą znajdować się także te ulice, które samodzielnie nie wyróżniają się

zjawiskami negatywnymi, jednak wokół nich dominują zjawiska, które bezpośrednio lub pośrednio negatywnie wpływają na te ulice.

Zgodnie z powyższą analizą, obszaru rewitalizacji usytuowany jest w centralnej części miasta i obejmuje swym zasięgiem ulice Wąską, Głowackiego, 1 Maja, Mostową, Krzywą, Rycerską, Asnyka, Pieniężnego, Konopnickiej, Kościuszki, Kajki do nr 26, Krótką, Plac Jedności Narodowej, Plac Zamkowy, Nadbrzeżną.

Obszar rewitalizacji obejmuje ok. 20 ha powierzchni. Na wyznaczonym obszarze znajdują się instytucje:

- publiczne:
 - 1) Urząd Miejski;
 - 2) Miejska Biblioteka Publiczna;
 - 3) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej;
 - 4) Miejski Ośrodek Kultury;
- społeczne:
 - 5) Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej "Medyceusz"
 - 6) galeria Revita Warmia;
- usługowe:
 - 7) bank, sklep, apteki, kwaciarnie, punkty gastronomiczne, punkty fryzjerskie, kosmetyczne oraz domy mieszkalne.

Analiza wskaźników dla wskazanego obszaru

1) strefa społeczna

a) dane demograficzne

Liczba ludności na wskazanym obszarze wynosi 1 586 i stanowi 59,2% ogółu mieszkańców Jezioran.

Tabela 30 Wyszczególnienie liczby osób według ekonomicznych grup wieku dla badanego obszaru (stan na 30.06.2019 r.)

Wyszczególnienie	Badany obszar	
Liczba ludności	Ul. 1 Maja	57
	Ul. Asnyka	24
	Ul. Głowackiego	59
	Ul. Kościelna	109
	Ul. Kościuszki	195
	Ul. Krzywa	56
	Ul. Mostowa	23
	Ul. Nadbrzeżna	70
	Ul. Pieniężnego	33
	Pl. Jedn. Narodowej	78
	Pl. Reja	18
	Pl. Zamkowy	79
	Ul. Rycerska	12
	Ul. Wąska	11
Ul. Kajki	730	
Ul. Krótka / Konopnicka	32	
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Ul. 1 Maja	4
	Ul. Asnyka	8
	Ul. Głowackiego	5
	Ul. Kościelna	24
	Ul. Kościuszki	43

	Ul. Krzywa Ul. Mostowa Ul. Nadbrzeżna Ul. Pieniężnego Pl. Jedn. Narodowej Pl. Reja Pl. Zamkowy Ul. Rycerska Ul. Wąska Ul. Kajki Ul. Krótka / Konopnicka	10 2 12 5 18 3 13 5 4 99 7
Liczba osób w wieku produkcyjnym	Ul. 1 Maja Ul. Asnyka Ul. Głowackiego Ul. Kościelna Ul. Kościuszki Ul. Krzywa Ul. Mostowa Ul. Nadbrzeżna Ul. Pieniężnego Pl. Jedn. Narodowej Pl. Reja Pl. Zamkowy Ul. Rycerska Ul. Wąska Ul. Kajki Ul. Krótka / Konopnicka	49 16 36 382 128 32 18 40 21 40 9 53 6 6 472 17
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	Ul. 1 Maja Ul. Asnyka Ul. Głowackiego Ul. Kościelna Ul. Kościuszki Ul. Krzywa Ul. Mostowa Ul. Nadbrzeżna Ul. Pieniężnego Pl. Jedn. Narodowej Pl. Reja Pl. Zamkowy Ul. Rycerska Ul. Wąska Ul. Kajki Ul. Krótka / Konopnicka	4 0 18 9 24 14 3 18 7 20 6 13 1 1 159 8
Liczba osób nieletnich	Ul. 1 Maja Ul. Asnyka Ul. Głowackiego Ul. Kościelna Ul. Kościuszki Ul. Krzywa Ul. Mostowa Ul. Nadbrzeżna Ul. Pieniężnego Pl. Jedn. Narodowej Pl. Reja Pl. Zamkowy Ul. Rycerska	4 8 5 24 43 10 2 12 5 18 3 13 5

	Ul. Wąska	4
	Ul. Kajki	99
	Ul. Krótka / Konopnicka	7

Źródło: Urząd Miasta w Jezioranach

b) liczba osób korzystających z pomocy społecznej

Wskaźnik wskazuje na wysokie uzależnienie mieszkańców obszaru rewitalizacji od pomocy społecznej. Świadczyć to może o wysokim poziomie ubóstwa. Ubóstwo, szczególnie długotrwałe prowadzi do stopniowego wykluczania z życia społecznego oraz wywołuje problemy związane z zaspokajaniem podstawowych potrzeb, gwarantujących prawidłowe funkcjonowanie. Warto również zauważyć, że ubóstwo często prowadzi to wielu niekorzystnych zjawisk w innych dziedzinach życia społecznego.

Tabela 31 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkujących na badanym obszarze

Przyczyna powstania trudnej sytuacji losowej	Liczba rodzin						Liczba osób w rodzinie					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobocie	38	39	31	36	32	31	117	111	101	109	116	108
Niepełnosprawność	27	29	30	27	27	28	59	43	48	48	56	60
Przemoc w rodzinie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	26	16	21	16	20	18	111	79	105	81	82	98
W tym rodziny niepełne	13	6	9	5	8	8	43	21	36	22	28	34
W tym rodziny wielodzietne	13	10	12	11	12	10	68	58	69	59	54	64
Alkoholizm	2	2	1	1	0	1	2	1	6	1	0	1
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	0	2	1	1	1	0	0	2	1	1
Zdarzenia losowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Długotrwała choroba	16	22	15	18	15	19	21	33	23	23	24	30
Bezdomność	0	1	1	0	1	2	0	1	1	0	1	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	6	6	3	2	1	0	29	25	9	9	3	0
Ubóstwo	43	43	48	42	47	40	121	109	118	102	125	111
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Baza danych Ośrodka Pomocy Społecznej

c) bezrobocie

Wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej jest spójny ze wskaźnikiem osób bezrobotnych.

Tabela 32 Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy zamieszkujących wskazany obszar miasta

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym z prawem do zasiłku
Bezrobotni zarejestrowani na terenie miasta Jeziorany, w tym	114	9
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	5	0
Bez kwalifikacji zawodowych	25	0

Bez doświadczenia zawodowego	21	0
Kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	8	0
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym	104	8
Do 30 roku życia	35	6
Długotrwale bezrobotne	77	0
Powyżej 50 roku życia	33	2
Korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	4	0
Posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	0
Niepełnosprawni	7	0

Źródło: Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego

d) poziom kapitału społecznego

Liczba stowarzyszeń zarejestrowanych i działającym na badanym obszarze wynosi 3.

2) Strefa gospodarcza

a) liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców obszaru

Niska wartość tego wskaźnika świadczy o niskim poziomie przedsiębiorczości lokalnej społeczności. Jest to istotny problem, dlatego że to właśnie małe przedsiębiorstwa odgrywają kluczową rolę w rozwoju regionów. Zapewniają większość miejsc pracy na lokalnym rynku zatrudnienia. Ułatwienie powstawania i funkcjonowania tych podmiotów spowoduje trwały wzrost poziomu życia mieszkańców i potencjału gospodarczego obszaru.

Tabela 33 Liczba zarejestrowanych (rozpoczynających działalność) i wyrejestrowanych podmiotów gospodarki na terenie miasta Jeziorany

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba podmiotów zarejestrowanych (ogółem)	21	21	23	15	7	13
Liczba podmiotów wyrejestrowanych (ogółem)	15	25	23	26	9	10
W tym liczba podmiotów zarejestrowanych na wskazanym obszarze	16	13	12	8	6	5
W tym liczba podmiotów wyrejestrowanych na wskazanym obszarze	10	10	10	18	9	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3) Strefa przestrzenno-funkcjonalna

a) udział budynków wybudowanych przed 1945 rokiem w stosunku do ich ogólnej liczby

Tabela 34 Liczba budynków mieszkalnych na terenie miasta Jeziorany

Wyszczególnienie	Liczba budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1945 rokiem	Liczba wszystkich budynków mieszkalnych
Liczba budynków na badanym obszarze	144	170
Liczba wszystkich budynków	258	384

Źródło: Opracowanie własne

Wysoka wartość wskaźnika udziału budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1945r. w stosunku do ich ogólnej liczby świadczy o występowaniu znacznej ilości budynków niespełniających współczesnych norm technicznych oraz jakościowych. Dlatego też zachodzi konieczność podejmowania remontów, ze szczególnym uwzględnieniem prac termomodernizacyjnych oraz

działań proekologicznych obejmujących montaż nowoczesnych instalacji sanitarnych, elektrycznych oraz stosowanie instalacji do produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Wartość wskaźnika dla wyznaczonego obszaru znacznie przewyższa średnią wartość dla całego miasta. Spełnia tym samym kryterium uznania obszar za zdegradowany.

5. Identyfikacja barier i potrzeb rewitalizacyjnych

Zidentyfikowane problemy na obszarach kryzysowych mają dwupłaszczyznowy charakter, wynikający ze specyfiki procesów rewitalizacyjnych w perspektywie do roku 2025. Pierwszym z nich jest wymiar społeczny polegający na identyfikacji zjawisk o charakterze patologicznym, wpływających na marginalizację obszaru - jego mieszkańców oraz osób z niego korzystających. W kontekście zdefiniowanych projektów rewitalizacyjnych czynnik społeczny ma charakter wiodący. Drugim elementem są kwestie inwestycyjne, związane z koniecznością modernizacji infrastruktury i całościowo rozumianej tkanki miejskiej (rewitalizacja techniczna, przestrzenna, środowiskowa i ekonomiczna). Wskazana struktura wynikająca z definicji rewitalizacji znalazła odzwierciedlenie w diagnozie ukierunkowanej na poszczególne dziedziny tematyczne, analizę porównawczą oraz badanie jakościowe. Na podstawie przeprowadzonych prac diagnostycznych ustala się, iż problemem kluczowym w zakresie rewitalizacji jest:

Degradacja jakości przestrzeni publicznej, kapitału ludzkiego i społecznego na zdefiniowanych obszarach kryzysowych w Jezioranach.

Poszczególne zjawiska i procesy problemowe zostały skategoryzowane w trzech grupach: wymiar społeczny, przestrzenno-techniczny oraz ekonomiczny.

W sferze społecznej kluczowym zagadnieniem jest:

Rosnące zagrożenie wykluczeniem społecznym części mieszkańców zamieszkujących obszary zdegradowane.

Źródłem tego stanu rzeczy są m.in. wzrastająca liczba osób zagrożonych uzależnieniem od środków psychoaktywnych, niedostateczna oferta skierowana do osób starszych oraz niepełnosprawnych a także wzrost liczby osób wymagających wsparcia instytucjonalnego i niski poziom odczuwanego bezpieczeństwa na obszarach zdegradowanych.

W sferze przestrzenno-technicznej kluczowym zagadnieniem jest:

Dewaloryzacja obszarów zdegradowanych.

Źródłem takiego stanu rzeczy są m.in. utrata wartości użytkowych i ekspozycyjnych obszarów zdegradowanych, utrata pierwotnej jakości i funkcjonalności obszarów problemowych, niedostateczna jakość infrastruktury technicznej i niedostosowanie jej do potrzeb mieszkańców.

Biorąc pod uwagę wymienione problemy w poszczególnych obszarach, wśród skutków determinujących założenia planistyczne Programu Rewitalizacji należy wymienić:

1. Wysoką liczbę osób potrzebujących wsparcia w wymiarze socjalnym,
2. Niską jakość obszarów zdegradowanych jako stref zamieszkania oraz rekreacji,
3. Spadającą atrakcyjność turystyczną i osiedleńczą Jezioran.

6. Podsumowanie diagnozy - analiza SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem umożliwiającym diagnozowanie obecnej sytuacji danego podmiotu w kontekście planowania jego dalszego rozwoju. Jako główne zalety tej metody należy wskazać:

- generowanie z otoczenia szans rozwoju oraz zagrożeń hamujących rozwój danego obszaru, szczególnie w kontekście efektywnego wykorzystania lokalnego potencjału,
- diagnozę bliższego oraz dalszego otoczenia analizowanego obszaru,
- określenie mocnych punktów oraz wskazanie słabych stron obszaru pod kątem szeroko rozumianych zasobów.

Tabela 35 Analiza SWOT dla obszarów zdegradowanych

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Dobre gleby na obszarze gminy i korzystne warunki wodne – Cechy środowiska przyrodniczego korzystne do prowadzenia polityki zrównoważonego rozwoju – Korzystne warunki przyrodnicze dla rozwijania agroturystyki – Atrakcyjne historycznie i kulturowo tereny gmin – Brak uciążliwego dla środowiska przemysłu – Nieduża odległość do większych ośrodków miejskich np. Olsztyn – Korzystną strukturę wielkości gospodarstw – Szansa rozwoju produkcji żywności ekologicznej – Występowanie obszarów chronionego krajobrazu i rezerwatów – Duża liczba ujęć wody – Położenie geograficzne – Walory środowiska przyrodniczego – Położenie jezior na terenie gminy i w jej okolicach – Ambicje młodych osób do podnoszenia swoich kwalifikacji – Rozwój infrastruktury odpowiadający potrzebom społecznym i socjalnym – Cykliczna organizacja imprez promujących wizerunek miasta 	<ul style="list-style-type: none"> – Pogarszająca się sytuacja dochodowa znacznej liczby ludności – Małe zainteresowanie inwestorów uruchamianiem działalności gospodarczej – Brak wysoko wykwalifikowanej kadry – Bardzo mała aktywność i słaba integracja mieszkańców – Brak chodników i przejść dla pieszych oraz parkingów – Słabe zagospodarowanie turystyczne gminy – Zły stan zabytków i obiektów dziedzictwa kultury – Sezonowość ruchu turystycznego oraz mała liczba produktów turystycznych poza sezonem. – Niewystarczająca promocja walorów gminy – Zły stan techniczny dróg – Duża ilość nieszczelnych zbiorników bezodpływowych – Słaba infrastruktura społeczna i mała liczba szlaków turystycznych – Niska inicjatywa społeczna – Niewykorzystywanie alternatywnych źródeł energii – Bałagan urbanistyczny (chaos w zabudowie) – Niska jakość opieki medycznej – Słaba dostępność komunikacyjna gminy – Słabość systemu pośrednictwa pracy – Słaba infrastruktura komunalna (wodociągi/kanalizacja) – Zanieczyszczenie środowiska – Zbyt mała liczba bibliotek i świetlic wiejskich – Niski poziom kwalifikacji bezrobotnych – Niska konkurencyjność usług na rynku lokalnym

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Korzystne położenie w niewielkiej odległości od większych miast typu Olsztyn - Potencjał rozwojowy turystyki - Walory kulturowe - Rozwój gospodarczy zgodny z wymogami ochrony środowiska - Możliwości pozyskania środków z UE, w tym na rewitalizację i zapobieganie wykluczeniu społecznemu - Rozwój inwestycji poprawiających jakość życia ludności - Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości - Działania wspierające aktywizację bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo - Rozwój rolnictwa ekologicznego i przetwórstwa rolno-spożywczego - Poprawa polityki w zakresie ochrony środowiska - Napływ wysoko wykwalifikowanej kadry - Potencjał mieszkańców - Walory środowiska naturalnego - Rozwój sklepów wielkopowierzchniowych - Agroturystyka i ekoturystyka - Przeznaczenie obszarów pod inwestycje - Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców - Rozwój małej przedsiębiorczości (handel) - Inwestycja w sport 	<ul style="list-style-type: none"> - Położenie gminy na uboczu głównych szlaków komunikacyjnych - Starzenie się społeczeństwa - Utrwalanie postaw bezradności pokoleniowej - Brak perspektyw rozwoju na rynku pracy - Mała opłacalność produkcji rolnej - Bezrobocie i ubóstwo - Odptyw z gminy ludzi młodych - Brak tolerancji i dyskryminacja środowisk wymagających opieki - Problem narkomanii - Problem alkoholizmu - Problem przemocy w rodzinie - Ogólnie niekorzystna koniunktura gospodarcza - Dyskryminacja kobiet na rynku pracy - Ciągły wzrost zadań gminy - Zwiększenie się konkurencyjności na rynku - Brak stabilności uregulowań prawnych - Powolne i skomplikowane uruchamianie środków unijnych - Bariery dla rozwoju przedsiębiorczości - Utrudniony dostęp do kształcenia młodzieży ze zmarginalizowanych środowisk. - Niski przyrost naturalny ludzi - Zaśmiecanie obszarów leśnych i degradacja środowiska - Brak obszarów przeznaczonych pod działalność inwestycyjną - Brak inicjatywy społecznej - Słaba jakość infrastruktury drogowej (dróg/chodników) - Wysoka konkurencyjność sąsiednich gmin

7. Określenie wizji Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany

Wizja Lokalnego Programu Rewitalizacji pokrywa się z wizją Strategii Rozwoju Gminy Jeziorany na lata 2014-2020:

Jeziorany - gminą otwartą, dynamicznie rozwijającą się, kultywującą tradycje i dziedzictwo kulturowe, gminą o dobrych warunkach życia.

Obszar, objęty programem rewitalizacji, poprzez realizację przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych stał się obszarem atrakcyjnym pod względem gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, kulturowym i społecznym, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Możliwość wspólnego korzystania z dostępnych atrakcji, a także uczestniczenia w licznie organizowanych imprezach kulturalnych i rozrywkowych sprzyja wzmocnieniu więzi społecznych.

Dawny obszar koncentracji zjawisk negatywnych stał się obszarem szczególnej atrakcyjności gospodarczej, między innymi za sprawą większej przedsiębiorczości mieszkańców. Dzięki inicjatywom, podjętym przez lokalnych przedsiębiorców, powstały punkty usługowe i handlowe, aktywizujące zawodowo i podnoszące poziom zatrudnienia mieszkańców, zagrożonych ubóstwem, a tym samym ograniczające bezrobocie. Uruchomione, liczne programy społeczne przeciwdziałają zjawisku wykluczenia społecznego, w szczególności wśród młodzieży, osób bezrobotnych oraz wśród osób uzależnionych. W efekcie działań rewitalizacyjnych, osoby zagrożone wykluczeniem uzyskały możliwość szerszego zaspakajania swoich potrzeb życiowych i społecznych, a także zyskały szansę zwiększenia swoich umiejętności i kompetencji zawodowych.

8. Określenie celu głównego Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany

Celem głównym przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych jest wzrost aktywności społecznej, gospodarczej i przestrzennej poprzez realizację kompleksowych i komplementarnych działań rewitalizacyjnych.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych, odpowiadających następującym sferom procesu rewitalizacji: społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz gospodarczej. Odpowiednie cele są realizowane przez przyjęcie założeń programowych i dobór kierunków działań.

9. Określenie kierunków działań rewitalizacyjnych

Realizacja celu głównego oparta będzie na określonych kierunkach działań:

Tabela 36 Określenie kierunków działań rewitalizacyjnych

Strefa procesu rewitalizacji	Cele szczegółowe	Kierunki działania
Społeczna	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie bezrobociu 2. Przeciwdziałanie ubóstwu 3. Aktywizacja ekonomiczna mieszkańców 4. Rozwój oferty kulturalnej 5. Rozwój oferty rekreacyjnej 6. Wspieranie inicjatyw mających na celu wzmocnienie więzi społecznych
	Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wdrożenie programów pomocy społecznej 2. Wdrożenie programów profilaktyki przeciw uzależnieniom 3. Wdrożenie programów terapeutycznych dla osób z uzależnieniami 4. Eliminacja zachowań patologicznych
	Podniesienie poziomu edukacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży 2. Rozwój oferty edukacyjnej dla osób dorosłych
Przestrzenno-funkcjonalna	Rozwój infrastruktury społecznej z uwzględnieniem różnych grup wiekowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej 2. Rozwój infrastruktury edukacyjnej
	Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturalnych i historycznych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturalnego i historycznego
	Kreowanie przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uporządkowanie przestrzeni publicznej pod kątem funkcjonalnym i estetycznym 2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych 3. Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników
Gospodarcza	Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie warunków rozwoju dla przedsiębiorstw już działających 2. Stworzenie warunków zachęcających inwestorów, zainteresowanych prowadzeniem działalności na zrewitalizowanych obszarach 3. Zachęcanie mieszkańców do podejmowania działalności gospodarczej 4. Poprawa warunków dla rozwoju funkcji usługowych, w szczególności z zakresu kultury i turystyki

Źródło: Opracowanie własne

10. Określenie planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W celu niwelacji negatywnych zjawisk na obszarach zdegradowanych należy zdefiniować planowane działania rewitalizacyjne. Należy przy tym uwzględnić obok działań społecznych, czyli tzw. projektów "miękkich", działania infrastrukturalne. Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji należy określić podstawowe projekty rewitalizacyjne, projekty komplementarne i pośrednio związane z rewitalizacją.

Efektom procesu rewitalizacji powinien być rozwój kapitału ludzkiego i społecznego mieszkańców. Fundamentem tego są relacje międzyludzkie. Warto podkreślić jest również kreowanie tożsamości lokalnej, bowiem więź łącząca mieszkańców z miejscem zamieszkania daje pozytywne efekty, widoczne zarówno w przestrzeni miejskiej, jak i w relacjach międzyludzkich, w szczególności podejmowanie oddolnych inicjatyw na rzecz poprawy jakości przestrzeni publicznej.

Mając na względzie powyższe zaprojektowane zostały komplementarne działania, ukierunkowane na integrację społeczną oraz budowanie tożsamości lokalnej.

11. Opis planowanych projektów rewitalizacyjnych

Realizacja działań wynikających z programu powinna wiązać się z ich priorytetyzacją i identyfikacją przedsięwzięć koniecznych, a nie jednocześnie wszystkich możliwych do objęcia bez względu na ich efektywność. Działania rewitalizacyjne muszą koncentrować się na rozwiązaniu kluczowych problemów, które według diagnozy najbardziej przyczyniają się do powstania i trwania kryzysu danego obszaru. Co do zasady projekty powinny być realizowane na obszarach zdegradowanych, nie musi być to jednak regułą bezwzględnie obowiązującą, gdyż niektóre problemy obszarów zdegradowanych mogą być rozwiązywane dzięki realizacji projektów poza tymi obszarami (np. projekty dot. aktywizacji zawodowej).

11.1. Wykaz podstawowych przedsięwzięć

1) Adaptacja budynku byłego internatu na cele ogólnospołeczne

Tytuł zadania: „Internat” szansą dla mieszkańców Jezioran

Priorytet inwestycyjny 9b - Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

Cele projektu:

- Poprawa jakości życia mieszkańców Jezioran w wyniku przystosowania obiektu po byłym internacie do pełnienia funkcji społecznych do 12.2019 roku.

Zakres działań:

Projekt przyczynia się do zwiększenia zatrudnienia mieszkańców Jezioran oraz uwzględnia konieczność dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych. Grupą docelową stanowią mieszkańcy zdegradowanych obszarów miasta Jeziorany. Projekt stanowi zintegrowane przedsięwzięcia dotyczące aspektów rewitalizacji obszaru obejmujące zagospodarowanie obiektu po byłym Internacie w Jezioranach w celu nadania mu nowych funkcji społecznych. Dotyczy przebudowy, modernizacji/adaptacji istniejącego obiektu (Internatu) wraz z zakupem wyposażenia wpływającego na unowocześnienie obiektu. Zapewnia dodatkowe korzyści z punktu widzenia energooszczędności, przyczynia się do powstawania nowych miejsc pracy oraz wynika z inicjatywy społeczności lokalnych. W przygotowanym obiekcie planuje się uruchomić 3 strefy/poziomy użytkowe, w tym jeden poziom dla podmiotu ekonomii społecznej, drugi poziom z przeznaczeniem na działalność klubu integracji społecznej oraz trzecią strefę (poziom) szkoleniowy, w tym dostępną dla osób chcących z własnej inicjatywy podnosić kwalifikacje i kompetencje zawodowe, jak również osób zagrożonych zjawiskiem alkoholizmu. Obiekt zaprojektowany zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania, posiadający windę dla osób niepełnosprawnych, w pełni wyposażony w sprzęt i urządzenia niezbędne do pracy z osobami wymagającymi wsparcia.

Okres realizacji: wrzesień 2018 - grudzień 2019

Wskaźniki produktu:

- 1) Otwarta przestrzeń utworzona lub rekułtywowana na obszarach miejskich 300 (m²)
- 2) Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 1 (szt.)

Wskaźniki rezultatu:

- 1) liczba nowych/przebudowanych/przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach – 1

Lokalizacja:

woj. warmińsko-mazurskie, powiat olsztyński, miasto Jeziorany, działka nr 236/1 obręb 1 miasto Jeziorany

Planowana wartość projektu:

3 987 000,00 zł, w tym wartość kwalifikowalna 3 286 570,00 zł

Źródło danych:

Umowa o dofinansowanie projektu, protokół odbioru prac, sprawozdanie z realizacji zadania

Odniesienie do celów rewitalizacji:

- a) Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- b) Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- c) Stworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów wspierających integrację socjalną, aktywizację zawodową i podnoszenie kwalifikacji zawodowych,
- d) Ograniczenie nierówności społecznych, zwiększenie zatrudnienia i integracji społecznej,
- e) Podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców,
- f) Przeciwdziałanie przejawom patologii społecznych i wykluczeniu społecznemu,
- g) Modernizacja infrastruktury socjalnej i technicznej,
- h) Poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów,
- i) Poprawa jakości i dostępności usług publicznych,
- j) Poprawa stanu technicznego budynków.

Komplementarność:

Tytuł: „Centrum Lokalnych Inicjatyw”

Priorytet inwestycyjny 9iv Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

Działanie 11.2 Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

Opis:

Projekt będzie skierowany do 8 rodzin, mieszkających na obszarze rewitalizacji, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Jego celem będzie wsparcie rodzin w rozwiązywaniu pojawiających się problemów poprzez szereg zajęć – zarówno indywidualnych, jak i grupowych – dopasowanych na podstawie indywidualnie przeprowadzonej diagnozy. Wsparcie poprawi funkcjonowanie rodzin, biorących udział w projekcie oraz umożliwi ich integrację z lokalną społecznością. Większość zajęć będzie realizowana w obiektach Starego Browaru.

W projekcie weźmie udział 30 osób z rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.

Wskaźniki:

Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu programu – nie dotyczy

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy, uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, zdobywających kwalifikacje, pracujących (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek) po opuszczeniu programu – nie dotyczy

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – 30

Tytuł: „Działalność „Internatu” szansą na pracę

Priorytet inwestycyjny 9v „Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwia dostępu do zatrudnienia”

Opis:

Projekt ukierunkowany na rozwój ekonomii społecznej w Jezioranach oraz zapewnienia warunków do lepszego funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej. Obejmuje wsparciem osoby zagrożone ryzykiem ubóstwa i/lub wykluczenia społecznego. Planowana liczba osób 5.

Wskaźniki:

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 5

Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych - 5

Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych – 5

Tytuł: Kursy dla każdego

Priorytet inwestycyjny 10iii w zakresie wyrównywania dostępu do uczenia się przez całe życie

Opis:

Celem projektu jest nabycie kompetencji z branży gastronomicznej przez 20 osób i kwalifikacji językowych przez 10 osób - kobiet/mężczyzn z woj. warmińsko-mazurskiego - poprzez realizowane w ramach projektu kursy barman, barista i branżowy język angielski dla gastronomii. Planowana liczba osób 30.

Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia - 10

Liczba osób, która nabyła kompetencje – 20

Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie – 30

2) Rewitalizacja centrum Jezioran

Przedsięwzięcie zakłada rewitalizację centralnej części miasta poprzez remont placów, ulic wewnętrznych i terenów zielonych nawiązując do zabytkowej architektury, w tym spichlerz przy ulicy Kościuszki, budynek zamku Plac Zamkowy, obiekt przy ulicy Kajki 20. Podniesienie atrakcyjności przestrzeni wygeneruje większy ruch i zainteresowanie społeczne co z kolei przełoży się na ożywienie gospodarcze tej części miasta.

Lokalizacja:

Plac Jedności Narodowej, Plac Zamkowy, ul. Krzywa, Krótka, Asnyka, Mostowa, ul. Kajki, ul. Kościuszki

Planowana wartość projektu:

16 000 000,00 zł

Okres realizacji: 2020-2025

Priorytet inwestycyjny: 9b – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

Rezultaty:

- a) poprawa stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznej,
- b) poprawa jakości i dostępności miejsc rekreacyjnych,
- c) wzrost atrakcyjności turystycznej,
- d) poprawa jakości życia mieszkańców.

Wskaźniki rezultatu: nie dotyczy

Wskaźniki produktu:

- a) otwarta przestrzeń zrekultywowana obszarach miejskich

Odniesienie do celów rewitalizacji:

- a) Aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- b) Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- c) Stworzenie warunków do funkcjonowania podmiotów wspierających integrację socjalną, aktywizację zawodową i podnoszenie kwalifikacji zawodowych,
- d) Kontynuacja kompleksowej koncepcji służącej ukierunkowanemu rozwojowi całego przedmiotowego obszaru,
- e) Przywrócenie lub nadanie nowej funkcji oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju obszaru w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania wewnętrzne,
- f) Poprawa jakości i warunków życia mieszkańców,
- g) Poprawa jakości przestrzeni publicznej dla mieszkańców i turystów,
- h) Kompleksowa rewitalizacja i modernizacja przestrzeni publicznych w celu poprawy uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych, środowiskowych, gospodarczych i społecznych,
- i) Przeciwdziałanie przejawom patologii społecznych i wykluczeniu społecznemu.

Wykaz uzupełniających przedsięwzięć:

- a) Energooszczędne oświetlenie uliczne - wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne,
- b) Rehabilitacja i wspieranie aktywnego trybu życia seniorów - zakup sprzętu do rehabilitacji, zatrudnienie rehabilitantów,
- c) Renowacja Kościoła p.w. Św. Bartłomieja w Jezioranach,

3) Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców

Przedsięwzięcie zakłada stworzenie infrastruktury technicznej przyczyniającej się do poprawy jakości funkcjonowania podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców, w tym służby policji, straży pożarnej

Tytuł: Bezpieczeństwo Jezioran – priorytetem lokalnych władz

Lokalizacja: Miasto Jeziorany

Planowana wartość projektu:

5 300 000,00 zł

Okres realizacji: 2016-2020

12. Plan finansowy Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany

12.1. Indykatywne ramy finansowe

Każdy projekt przedłożony do realizacji wymaga finansowania, dlatego należy wskazać wszystkie potencjalne źródła finansowania wskazanych inicjatyw. Podstawowe źródła finansowania przedsięwzięć:

- 1) Środki publiczne:
 - a) krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe:
 - środki pochodzące z funduszy unijnych na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Rolny),
 - krajowe środki finansowe (Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, fundusze celowe itp.),
 - inne zagraniczne środki finansowe,
 - budżet gminy i jednostek organizacyjnych (dotacje, subwencja ogólna, dochody własne gminy)
 - 2) Komercyjne instrumenty finansowe:
 - a) kredyty i pożyczki,
 - b) poręczenia,
 - c) gwarancja,
- 3) Środki partnerów projektu, w tym sektora prywatnego.

12.2. Potencjalne źródła finansowania Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany

W nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020 projekty w ramach rewitalizacji zgodnie z dokumentem "Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020 - Umowa Partnerstwa" mogą być finansowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Programu operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Działania społeczne mogą być również finansowane w ramach środków pozostających w dyspozycji urzędów pracy, ośrodków pomocy społecznej, Funduszu Kościelnego i środków ministerialnych.

Tabela 37 Planowane przedsięwzięcia

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Rodzaj przedsięwzięcia	Szacunkowa wartość	Źródła finansowania
1.	Adaptacja budynku byłego internatu na cele ogólnospołeczne - „Internat” szansą dla mieszkańców Jezioran	podstawowy	3 987 000,00	Środki UE, środki publiczne, inne źródła zewnętrzne
2.	„Centrum Lokalnych Inicjatyw”	komplementarny	300 000,00	Środki UE, środki publiczne, inne źródła zewnętrzne
3.	Rozwój kompetencji zawodowych – „Kursy dla każdego”	komplementarny	427 000,00	Środki UE, środki publiczne, inne źródła zewnętrzne
4	Rewitalizacja centrum Jezioran	podstawowy	16 000 000,00	Środki UE, środki publiczne, inne źródła zewnętrzne
5	Energooszczędne oświetlenie uliczne	uzupełniające	186 000,00	Środki UE, środki publiczne, inne źródła zewnętrzne
6	Rehabilitacja i wspieranie aktywnego trybu życia seniorów	uzupełniające	387 000,00	Środki UE, środki publiczne, inne źródła zewnętrzne
7	Renowacja Kościoła p.w. Św. Bartłomieja w Jezioranach	uzupełniające	4 678 000,00	Środki UE, środki publiczne, inne źródła zewnętrzne
8	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców	podstawowy	5 300 000,00	Środki UE, środki publiczne, inne źródła zewnętrzne

13. Działania mające na celu włączenie mieszkańców i przedsiębiorców w proces rewitalizacji

Odwołując się do Wytycznych, Program rewitalizacji powinien być opracowany we współpracy ze społecznością lokalną. Szeroka partycypacja społeczna pozwala osiągnąć lepszą efektywność rewitalizacji.

Zgodnie z zasadą partnerstwa, poszczególne grupy interesariuszy są równoprawnymi uczestnikami w procesie planowania, wdrażania, monitorowania i oceny projektów i działań rewitalizacyjnych. Budowanie i wzmacnianie partnerstwa przyczynią się do:

- 1) identyfikacji liderów integrujących wokół siebie środowiska lokalne;
- 2) wzmacniania współpracy między podmiotami lokalnymi na rzecz wykorzystania wewnętrznych potencjałów rewitalizacji;
- 3) przewyższania barier wynikających z nieufności oraz konfliktu interesów;
- 4) wypracowania kompleksowych projektów i wiązek działań rewitalizacyjnych;
- 5) montażu środków finansowych ze źródeł publicznych, prywatnych i społecznych, ustalenie praw i obowiązków poszczególnych partnerów związanych z utrzymaniem i użytkowaniem poszczególnych miejsc i obiektów.

Zgodnie z zasadą partycypacji poszczególne grupy odbiorców powinny aktywnie zaangażować się w proces rewitalizacji, ponieważ zmiany jakie na nich zachodzą, dotyczą ich bezpośrednio.

Interesariuszami rewitalizacji są:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz użytkownicy wiczyści i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze;
- 2) pozostali mieszkańcy gminy;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej.

Współdziałanie interesariuszy w procesie rewitalizacji przyczyni się do:

- 1) lepszego zrozumienia potrzeb i oczekiwań wyrażanych przez poszczególne grupy;
- 2) większej reprezentacji środowisk wykluczonych oraz grup społeczno-zawodowych niebiorących dotychczas aktywnego udziału w procesach rozwoju lokalnego;
- 3) wykorzystania w większym stopniu potencjału endogenicznego i realizacji inicjatyw oddolnych;
- 4) wspólnego podejmowania unikatowych inicjatyw, uwzględniających lokalne warunki.

Kompleksowość procesu rewitalizacji, przejawiająca się zaangażowaniem wielu grup interesariuszy, wymagała stworzenia struktury organizacyjnej oraz podziału kompetencji i obowiązków. W związku z realizacją programu rewitalizacji miasta Jeziorany został powołany Zespół ds. sporządzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Jeziorany na lata 2016-2025.

Zadania zespołu zadaniowego:

- 1) stworzenie diagnozy obszaru miasta, obejmującej analizę czynników i zjawisk kryzysowych, także lokalnych potencjałów, w celu rozpoznania potrzeb rewitalizacyjnych;
- 2) wyznaczenie granic obszarów zdegradowanych, wymagających rewitalizacji;
- 3) określenie kierunków mających na celu eliminację negatywnych zjawisk występujących na wyznaczonych obszarach oraz wizji stanu obszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji;
- 4) opiniowanie listy najważniejszych przedsięwzięć realizacyjnych planowanych do umieszczenia w Programie;
- 5) określenie systemu realizacji Programu wraz z harmonogramem oraz systemu jego monitorowania i oceny.

Na etapie opracowania udział społeczeństwa zapewniony został poprzez:

1) narzędzia komunikacji jednostronnej:

- a) plakaty informacyjne - rozmieszczone na tablicach informacyjnych oraz innych przeznaczonych do informowania miejscach; zawierały informacje o przystąpieniu do opracowania programu rewitalizacji, jak również zawierały informacje o miejscu i terminach spotkań konsultacyjnych,
- b) ogłoszenia w lokalnej prasie - Gazeta Nasze Jeziorany,
- c) komunikaty i informacje zawarte na stronie internetowej Gminy.

2) narzędzia komunikacji ze sprzężeniem zwrotnym:

- a) spotkania konsultacyjne - przedmiotem spotkań było omówienie nowego podejścia do rewitalizacji w okresie 2014-2020, omówienie społecznego aspektu procesu rewitalizacji, uczestnicy mieli możliwość zadawania pytań, zgłaszania propozycji przedsięwzięć, wyrażania opinii,
- b) zamieszczenie materiałów po spotkaniach na stronie internetowej Miasta - możliwość wnoszenia propozycji przedsięwzięć za pomocą załączonego formularza - karty projektu,
- c) zamieszczenie projektu dokumentu LPR na stronie internetowej Miasta, możliwość opiniowania dokumentu przez interesariuszy procesu rewitalizacji.

Jednakże partycypacja społeczna będzie występować również w fazie wdrożeniowej: raz na rok planuje się spotkanie z mieszkańcami, na których omawiane będą bieżące działania w ramach realizacji rewitalizacji, przedstawianie osiągniętych wskaźników oraz informowanie o problemach podczas wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Ponadto Urząd Miejski umożliwi społeczeństwu współdziałanie i kontrolę.

14. System wdrażania Programu rewitalizacji Gminy Jeziorany

Efektywny proces wdrażania Lokalnego programu Rewitalizacji jest przedsięwzięciem złożonym, które wymaga odpowiedniego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem i współpracy wielu instytucji, organizacji i osób.

Z uwagi na wieloaspektowy charakter Lokalnego Programu Rewitalizacji, w procesie jego wdrażania uczestniczyć będzie wiele podmiotów. Niezwykle ważne jest, aby wszystkie zainteresowane podmioty wykazywały maksymalne zaangażowanie w realizację założeń Programu Rewitalizacji, które umożliwią osiągnięcie założonych w nim celów. Uczestnikami procesu rewitalizacji będą następujące podmioty:

- 1) Urząd Miejski;
- 2) organizacje pozarządowe;
- 3) przedsiębiorcy;
- 4) mieszkańcy;
- 5) pozostałe jednostki samorządowe;
- 6) Kościół.

W przypadku projektów własnych miasta, przygotowanie i wdrożenie projektu spoczywać będzie na pracownikach odpowiednich referatów organizacyjnych Urzędu Miejskiego w Jezioranach. Ponadto część projektów będzie realizowana przy pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i organizacji pozarządowych, a część przez podmioty prywatne.

Jednym z działań procesu rewitalizacji jest informowanie i promocja, celem zaangażowania mieszkańców i partnerów poprzez pozyskiwanie nowych przedsięwzięć. Jednocześnie należy również powiadamiać społeczeństwo o postępach w prowadzonych działaniach.

15. System monitorowania Programu Rewitalizacji Gminy Jeziorany

System monitorowania dokumentu będzie polegał na:

- 1) dokonywaniu systematycznej, okresowej oceny stopnia realizacji działań zapisanych w dokumencie;
- 2) wprowadzaniu ewentualnych modyfikacji;
- 3) kontroli efektywności wydatkowania środków finansowych.

Dodatkowo w okresach półrocznych będą sporządzane sprawozdania informujące o realizacji danych projektów oraz obserwacja wskaźników dla obszaru rewitalizowanego i całego miasta. Dokonywanie takich analiz pozwoli na szybsze wykrycie ewentualnych zagrożeń i nieprawidłowości oraz na natychmiastową reakcję naprawczą. Oprócz analizy poszczególnych elementów w trakcie realizacji projektów możliwe będzie uwzględnienie nowych zadań.

Monitoring LPR będzie prowadzony w zakresie rzeczowym i finansowym. Zakres rzeczowy dotyczyć będzie monitorowania postępów we wdrażaniu programu, natomiast zakres finansowy związany będzie z monitorowaniem efektywności i poprawności wydatkowanych środków.

Jednocześnie dokonywana będzie ewaluacja dokumentu i wskazanie jak wpływa na poprawę jakości życia mieszkańców poprzez realizację projektów. Ocena realizacji programu oparta będzie na systemie wskaźników.

Zakłada się, że proces rewitalizacji, jako rozciągnięty w czasie, podlegał będzie wpływowi czynników zewnętrznych, co implikuje konieczność założenia aktualizacji LPR w razie zaistnienia takich okoliczności.

W przypadku stwierdzenia, że LPR wymaga zmiany, Burmistrz przedłoży Radzie Miejskiej stosowny projekt uchwały zmieniającej LPR. Zmiana LPR następuje w trybie w jakim był on uchwalany. Wszelkie zmiany w LPR muszą jednak posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne oraz powinny zostać właściwie opisane, zawierać rodzaj i przyczynę zmiany oraz jej wpływ na dalszą realizację programu i propozycję modyfikacji.

Wykaz zabytków nieruchomych na terenie miasta Jeziorany

Miasto	Ulica	Numer	Obiekt	Rok budowy
JEZIORANY	PLAC KOŚCIELNY		BRAMA PRZY CMENTARZU KOŚCIOŁA P.W. ŚW. BARTŁOMIEJA	XVIII w.
JEZIORANY			FRAGMENTY MIEJSKICH MURÓW OBRONNYCH	XIV w.
JEZIORANY			ZAŁOŻENIE URBANISTYCZNE STAREGO MIASTA	
JEZIORANY	PL. KOŚCIELNY	002	KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. BARŁOMIEJA	2 poł. XIV w. 1913r.
JEZIORANY	ASNYKA	001	KAMIENICA	pocz. XIX w.
JEZIORANY	ASNYKA	006	DOM MUROWANY	XVIII/XIX w.
JEZIORANY	KAJKI		KAPLICZKA PRZYDROŻNA	XIX/XX w.
JEZIORANY	KAJKI	001	KAMIENICA	XVIII/XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	002/2a	KAMIENICA, DAWNY SPICHLERZ	XVIII/XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	004	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	005	KAMIENICA	koniec XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	006	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	008	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	010	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	011	KAMIENICA, DAWNY BUDYNEK PRZEMYSŁOWY	XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	012	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	014	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	017	KAMIENICA	po 1924
JEZIORANY	KAJKI	019	KAMIENICA	pocz. XX w.
JEZIORANY	KAJKI	024	DOM MUROWANY	po 1880
JEZIORANY	KAJKI	026	WILLA	1924
JEZIORANY	KAJKI	027	KAMIENICA	1. ćwierć XX w.
JEZIORANY	KAJKI	029	KAMIENICA	ok. 1905
JEZIORANY	KAJKI	030	WILLA "ZAMECZEK"	pocz. XX w.
JEZIORANY	KAJKI	031	KAMIENICA	1905 - 1910
JEZIORANY	KAJKI	032	DOM MUROWANY	ok. 1920
JEZIORANY	KAJKI	033	KAMIENICA	ok. 1905
JEZIORANY	KAJKI	035	KAMIENICA	ok. 1900
JEZIORANY	KAJKI	036	KAMIENICA	ok. 1914
JEZIORANY	KAJKI	037	KAMIENICA	poł. XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	039	KAMIENICA	ok. 1914
JEZIORANY	KAJKI	041	KAMIENICA	XIX/XX w.
JEZIORANY	KAJKI	043	KAMIENICA	ok. 1920
JEZIORANY	KAJKI	045	KAMIENICA	ok. 1920
JEZIORANY	KAJKI	046	KAMIENICA	lata 90. XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	047	DOM MUROWANY	XIX/XX w.
JEZIORANY	KAJKI	048	KAMIENICA	po 1924 r.
JEZIORANY	KAJKI	049	BUDYNEK URZĘDOWY, OBECNIE BUDYNEK DOMU OPIEKI SPOŁECZNEJ	k. XIX w.
JEZIORANY	KAJKI	052	WILLA	XIX/XX w.
JEZIORANY	KAJKI	056	WILLA	XIX/XX w.
JEZIORANY	KAJKI	064	DOM MUROWANY	pocz. XX w.
JEZIORANY	KAJKI	066	WILLA	XIX/XX w.
JEZIORANY	KOLEJOWA		CMENTARZ KOMUNALNY D. RZYMSKO-KATOLICKI	XIX w.
JEZIORANY	KOLEJOWA		BRAMY CMENTARNE I OGRODZENIE CMENTARZA	XIX/XX w.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jeziorany na lata 2016-2025

			RZYMSKOKATOLICKIEGO	
JEZIORANY	KONOPNICKIEJ	001	DOM MUROWANY	2 ćw. XIX w.
JEZIORANY	KONOPNICKIEJ	002	DOM Z WIEŻĄ STRAŻACKĄ	1922/1923
JEZIORANY	KONOPNICKIEJ	005	KAMIENICA	2 poł. XIX
JEZIORANY	KONOPNICKIEJ	015	KAMIENICA	1920
JEZIORANY	KOPERNIKA		KAPLICA P.W. ŚWIĘTEGO KRZYŻA	XVII w.
JEZIORANY	KOPERNIKA	009	KAMIENICA	XIX/XX w.
JEZIORANY	KOPERNIKA	013	KAMIENICA	k. XIX w.
JEZIORANY	KOPERNIKA	014	KAMIENICA	poł. XIX, XX w.
JEZIORANY	KOPERNIKA		KAPLICZKA PRZYDROŻNA	k. XVIII w.
JEZIORANY	KOPERNIKA	032	WILLA	po 1910
JEZIORANY	KOPERNIKA	037	DOM MUROWANY	XIX w.
JEZIORANY	KOŚCIELNA	002	KAMIENICA	2 poł. XIX
JEZIORANY	KOŚCIELNA	002 B	BUDYNEK MAGAZYNOWY, OBECNIE MIESZKALNY	2 poł. XIX
JEZIORANY	KOŚCIELNA	004	KAMIENICA	2 poł. XIX w.
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	011	SPICHLERZ MUROWANY	2 poł. XIX w.
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	001	KAMIENICA	XVIII/XIX w.
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	003	KAMIENICA	2 poł. XIX w.
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	005	KAMIENICA	ok. 1920
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	008	KAMIENICA	XIX/XX w.
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	009/9A	DOM MUROWANY	XIX/XX w.
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	010	SPICHLERZ MUROWANO-DREWNIANY, OBECNY BUDYNEK HANDLOWY	2 poł. XIX w.
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	012	DOM MUROWANY	pocz. XX w.
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	015	DOM MUROWANY	2 poł. XIX w.
JEZIORANY	KOŚCIUSZKI	017	DOM MUROWANY	pocz. XX w.
JEZIORANY	KRZYWA	007	DOM MUROWANY	XVIII/XIX w.
JEZIORANY	KRZYWA	010	KAMIENICA	poł. XIX w.
JEZIORANY	KRZYWA	011	KAMIENICA	poł. XIX w.
JEZIORANY	KRZYWA	012	KAMIENICA	poł. XIX w.
JEZIORANY	KRZYWA	014	KAMIENICA	poł. XIX w.
JEZIORANY	KRZYWA	016	KAMIENICA	poł. XIX w.
JEZIORANY	MICKIEWICZA	001	KAMIENICA	k. XX w.
JEZIORANY	MICKIEWICZA	003	KAMIENICA	k. XIX w.
JEZIORANY	MICKIEWICZA		CMENTARZ EWANGELICKI	XIX w.
JEZIORANY	MICKIEWICZA	004	KAMIENICA	k. XIX w.
JEZIORANY	MICKIEWICZA	005	KAMIENICA	k. XIX
JEZIORANY	MICKIEWICZA		KOŚCIÓŁ EWANGELICKO - AUGSBURSKI	1886-1887
JEZIORANY	MICKIEWICZA	007	KAMIENICA	k. XIX w.
JEZIORANY	MICKIEWICZA	008	WILLA	1910
JEZIORANY	MICKIEWICZA	009	DOM MUROWANY	1898 - 1899
JEZIORANY	MICKIEWICZA		BRAMA CMENTARNA NA CMENTARZU EWANGELICKIM	k. XIX w.
JEZIORANY	MICKIEWICZA	010	KAMIENICA	1917-1922
JEZIORANY	MICKIEWICZA	016	KAMIENICA	ok. 1924
JEZIORANY	MICKIEWICZA	017	DOM MUROWANY	1870-1880
JEZIORANY	MICKIEWICZA	022	WILLA	pocz. XX
JEZIORANY	MOSTOWA	004	DOM PARAFIALNY	XVIII/XIX
JEZIORANY	NADBRZEŻNA	001	KAMIENICA	ok. 1900
JEZIORANY	NADBRZEŻNA	002	DOM MUROWANY	pocz. XX w.
JEZIORANY	NADBRZEŻNA	003	KAMIENICA	ok. 1920
JEZIORANY	NADBRZEŻNA	004	KAMIENICA	ok. 1920

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Jeziorany na lata 2016-2025

JEZIORANY	PIENIĘŻNEGO	001	KAMIENICA	XVIII/XIX
JEZIORANY	PIENIĘŻNEGO	003	KAMIENICA	XVIII, XIX/XX w.
JEZIORANY	PIENIĘŻNEGO	005	KAMIENICA	XVII, XIX/XX w.
JEZIORANY	PLAC JEDNOŚCI NARODOWEJ	005	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	PLAC JEDNOŚCI NARODOWEJ	006	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	PLAC JEDNOŚCI NARODOWEJ	009	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	PLAC JEDNOŚCI NARODOWEJ	010	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	PLAC JEDNOŚCI NARODOWEJ	012	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	PLAC JEDNOŚCI NARODOWEJ	013	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	PLAC JEDNOŚCI NARODOWEJ	014	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	PLAC JEDNOŚCI NARODOWEJ	015	KAMIENICA	XIX w.
JEZIORANY	PLAC KOŚCIELNY	002	PLEBANIA W ZESPOLE KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO	XVIII/XIX
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	001	WILLA	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	002	DOM MUROWANY	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	003	DOM MUROWANY	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	006	DOM MUROWANY	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	004,005	ZAMEK BISKUPÓW WARMIŃSKICH, OBECNIE SIEDZIBA URZĘDU	2 poł. XIV w.
JEZIORANY			PARK ZAMKOWY	
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	007	DOM MUROWANY	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	008	DOM MUROWANY	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	009	DOM MUROWANY	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	010	DOM MUROWANY	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	011	KAMIENICA	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	012	DOM MUROWANY	pocz. XIX w.
JEZIORANY	PLAC ZAMKOWY	014	DOM MUROWANY	pocz. XIX w.
JEZIORANY	REJA	003	DOM MUROWANY	k. XIX w.
JEZIORANY	REJA	004	KAMIENICA	k. XIX w.
JEZIORANY	REJA	005	DOM MUROWANY	k. XIX w.
JEZIORANY	REJA	006	KAMIENICA	k. XIX w.
JEZIORANY	RYCERSKA	004	DOM MUROWANY	XVIII/XIX w.
JEZIORANY	SAWICKIEJ	002	KAMIENICA	1909
JEZIORANY	WĄSKA	004	KAMIENICA	ok. 1910

Źródło: Opracowanie własne na podstawie gminnej ewidencji zabytków

Wykaz organizacji pozarządowych na terenie Miasta Jeziorany

L.p.	Nazwa organizacji	Cele statutowe
1	Akcja Katolicka	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pogłębianie formacji chrześcijańskiej oraz organizowanie bezpośredniej współpracy katolików świeckich z Biskupem Warmińskim i jego współpracownikami w prowadzeniu misji apostolskiej Kościoła; 2. Pogłębianie życia religijnego, moralnego, intelektualnego i kulturalnego oraz ukierunkowanie na zadania apostolskie; 3. Przenikanie wartościami ewangelicznymi życia społecznego.
2	Forum Kobiet Koło Terenowe w Jezioranach	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja i promowanie kobiet w życiu publicznym, rodzinnym, środowiskowym; 2. Integracja środowisk kobiecych miast i wsi; 3. Aktywizacja zawodowa kobiet; 4. Organizacja kobiet do realizacji praw i uprawnień zawartych w obowiązującym prawie polskim; 5. Podejmowanie działań w kierunku pozyskiwania korzystniejszych praw w dziedzinie: opieki społecznej, świadczeń emerytalnych, rodzinnych, socjalnych, zdrowotnych itp. 6. Wpływanie w różnej postaci na wychowanie młodego pokolenia; 7. Podejmowanie działań w kierunku zabezpieczenia wpływu na funkcjonowanie placówek oświatowych, wychowawczych, przedszkoli, szkół, żłobków, domów kultury, świetlic itp. 8. Inicjowanie działań różnych placówek oświatowych, usługowych, rozrywkowych, aby bardziej służyły potrzebom rodziny i środowiska; 9. Uczestnictwo czynne w procesach legislacyjnych.
3	Miejski Klub Sportowy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie i rozwijanie sportu we wszystkich jego formach; 2. Popularyzacja piłki nożnej; 3. Krzewienie sportu wśród dzieci, młodzieży i dorosłych; 4. Organizacja czynnego wypoczynku dla dorosłych, młodzieży i dzieci; 5. Upowszechnianie kultury fizycznej; 6. Współpraca i czynne wspieranie działań podejmowanych przez instytucje państwowe, samorządowe i organizacje społeczne, na rzecz zdrowia i zapobiegania patologiom społecznym; 7. Rozwijanie kontaktów z podobnymi organizacjami w kraju i za granicą.
4	Stowarzyszenie Inicjatyw Edukacyjno-Sportowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie inicjatyw w zakresie edukacji, sportu, turystyki upowszechniania kultury na rzecz ogółu społeczności lokalnej, jak również na rzecz członków Stowarzyszenia. 2. Inspirowanie różnorodnych form działania osób fizycznych, prawnych, instytucji działających w sferze edukacji, sportu turystyki i upowszechniania kultury oraz wspomaganie materialnie, programowe i organizacyjne. 3. Tworzenie płaszczyzny wymiany informacji, wiedzy i doświadczeń pomiędzy osobami i instytucjami zainteresowanymi. 4. Ułatwianie wzajemnych kontaktów między placówkami oświatowymi, zachęcanie do nowatorstwa w pracy dydaktycznej i wychowawczej. 5. Organizacja i prowadzenie niepublicznych placówek oświatowych w tym niepublicznych szkół, przedszkoli oraz innych form wychowania przedszkolnego. 6. Rozwijanie uzdolnień dzieci i młodzieży. 7. Prowadzenie działalności w zakresie kultury fizycznej i sportu. 8. Wspieranie inicjatyw społecznych na rzecz kultury, historii i tradycji regionu. 9. Działanie na rzecz grup zagrożonych patologiami i wykluczeniem społecznym. 10. Podejmowanie wszelkich inicjatyw społecznych i gospodarczych mających na celu wszechstronną pomoc osobom niepełnosprawnym, ich rodzinom i opiekunom.

		<p>11. Podejmowanie działań w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego.</p> <p>12. Okazjonalne pozyskiwanie żywności i odzieży oraz innych darów rzeczowych na rzecz potrzebujących.</p>
5	Stowarzyszenie INTEGRACJA	<p>1. Integracja środowiska lokalnego</p> <p>2. Wszelkie wsparcie społecznej aktywności mieszkańców Gminy na rzecz kultury, edukacji, oświaty i ochrony zdrowia.</p> <p>3. Inicjowanie wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych podnoszących jakość życia mieszkańców gminy.</p> <p>4. Pobudzanie środowiska lokalnego do działania, kształtowanie właściwych postaw obywatelskich wśród dzieci, młodzieży i dorosłych.</p> <p>5. Prowadzenie działań na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego regionu.</p> <p>6. Rozwój i upowszechnianie sztuki współczesnej.</p> <p>7. Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe osób działających w sferze upowszechniania kultury.</p> <p>8. Kształtowanie świadomości obywatelskiej i postaw prodemokratycznych.</p> <p>9. Integracja niepełnosprawnych ze sprawnymi.</p> <p>10. Promocja gminy.</p> <p>11. Współdziałanie z innymi organizacjami społeczno-gospodarczym, zakładami pracy, władzami samorządowymi i rządowymi.</p> <p>12. Poprawa i zagospodarowanie istniejącej bazy materialnej gminy służącej działalności statutowej stowarzyszenia.</p> <p>13. Przeciwdziałanie uzależnieniom i propagowanie zdrowego stylu życia.</p> <p>14. Rozwój społeczeństwa informatycznego, popularyzacja nowych rozwiązań i narzędzi w działaniach artystycznych oraz edukacji.</p> <p>15. Promowanie i wspieranie edukacji ekologicznej oraz ochrony środowiska.</p> <p>16. Samokształcenie członków stowarzyszenia.</p> <p>17. Prowadzenie działalności integrującej członków stowarzyszenia.</p>
6	"Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych"	<p>1. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych;</p> <p>2. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;</p> <p>3. Promocja integracji społecznej;</p> <p>4. Ochrona i promocja zdrowia;</p> <p>5. Propagowanie idei tolerancji i ochrony praw człowieka;</p> <p>6. Działania edukacyjne, kulturalne i sportowe;</p> <p>7. Zapobieganie patologiom społecznym.</p>
7	Stowarzyszenie Przyjaciół Gimnazjum	<p>1. Rozwijanie i propagowanie działań sprzyjających integracji Gimnazjum w Jezioranach ze środowiskiem lokalnym;</p> <p>2. Prowadzenie działalności kulturalnej, rekreacyjnej, edukacyjnej, towarzyskiej i sportowej;</p> <p>3. Planowanie i organizowanie czasu wolnego uczniów w oparciu o możliwości szkoły oraz o pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Stowarzyszenia;</p> <p>4. Kształtowanie pozytywnych cech charakteru i osobowości młodzieży poprzez uczestnictwo w realizacji zadań Stowarzyszenia;</p> <p>5. Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych wśród młodzieży.</p>
8	Uczniowski Klub Sportowy - Sekcja Warcabowa	<p>1. Planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego dzieci i młodzieży w oparciu o możliwości obiektowe i sprzętowe MOK oraz o pomoc organizacyjną i materialną rodziców i sympatyków Klubu;</p> <p>2. Angażowanie młodzieży do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier i zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań sportowych;</p> <p>3. Uczestniczenie w imprezach sportowych organizowanych na obszarze samorządu terytorialnego i poza nim;</p> <p>4. Organizowanie zajęć i zawodów sportowych dla młodzieży w celu wszechstronnego rozwoju ich sprawności fizycznej i umysłowej;</p>

		<ol style="list-style-type: none">5. Organizowanie działalności sportowej ze szczególnym uwzględnieniem funkcji zdrowotnych;6. Organizowanie form współzawodnictwa sportowego;7. Promowanie zdrowego i trzeźwego stylu życia oraz różnych form spędzania wolnego czasu, będących alternatywą dla destrukcyjnych zachowań społecznych.
9	Warmińsko-Mazurski Okręgowy Związek Warcabowy	<ol style="list-style-type: none">1. Upowszechnienie i rozwój sportu warcabowego;2. Organizacja współzawodnictwa sportowego;3. Koordynacja działań klubów oraz innych organizacji sportowych ze szczególnym uwzględnieniem wyczynu sportowego w grze bezpośredniej, korespondencyjnej i kompozycji warcabowej na terenie działania Związku.